Է. ՏԱՐԻ 1924 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 8 ՄԱՐԳԱՑ 4382 — Հ. Տ. 14 ՅՈՒՆԻՍ 1890 — Ն. Տ. 26 ՅՈՒՆԻՍ 1890 — ՀԻՃՐ. 10 ԶԻԼ-ԳԱՏԷ 1307 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعليه غلطه ده نورادونكيان خانده آرەولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան ղուրուշ		160
» » վեցամսեայ »		80
» » եռամսեայ »		40
Գաւառաց » տարեկան »		200
» » վեցամսեայ »		100
Օտար երկիրներ տարեկան ֆրանք		50
» » վեցամսեայ »		28

[illegible]

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 14 ՅՈՒՆԻՍ, 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳԼԻԱ, ԳԵՐՄԱՆԻԱ, ՖՐԱՆՍԱ

Օրուան խնդիրը Զանզիպարի խնդիրն է, Արեւմտեան եւրոպիոյ համար. Ֆրանսական մամուլը խստիւ կը քննադատէ Անգլիոյ ընթացքն, և «Նենգամիտ Ալպիոն» այս անգամ ստուգիւ անարդարանալի նենգամտութեամբ վարուած կը թուի Ֆրանսացւոց հետ. Գերմանիոյ հետ կնքած դաշնագրով, Անգլիա իւր թեւարկութիւն հաստատեց «Զանզիպարի վեհապետին երկրաց վրայ, ի միասին առեալ Զանզիպար և Փէմպա կղզիները». Ֆրանսացիք կ'ըսեն թէ Անգլիա իրաւունք չունէր այսպիսի թեւարկութիւն մը հաստատելու. 1862 մարտ 10ին ի դիմաց Ֆրանսայի արտաքին գործոց Նախարար Պ. Է. Թուվընէլ և ի դիմաց Անգլիոյ՝ դեսպան Լորտ Քօուլի հետեւեալ պայմանագիրը կնքած էին.

«Վեհ. Կայսրն Ֆրանսացւոց և Վեհ. Թագուհին Միացեալ Թագաւորութեան Մեծին Բրիտանիոյ եւ Իռլանտայի, Մասքաթի վեհապետին և Զանզիպարի վեհապետին անկախութիւնը պահպանելու կարեւորութիւնն ի նկատ առնլով, պատշաճ դատեցին փոխադարձապէս խոստանալ միմեանց՝ յարգել այս երկուց իշխանաց անկախութիւնն. Հետեւապէս, ստորագրեալք» կը յայտարարենք թէ նոցին Վեհափառութիւնք այս մասը յանձնառու եղած են.»

«Անգլիացի նախարար պէտք է լինել՝ այս յայտարարութեան մէջէն փախուստի ճամբայ գտնելով Զանզիպարի վրայ բրիտանեան թեւարկութիւն հաստատելու համար,» կ'ըսէ ֆրանսական լրագիր մը.

Գերմանիա եւս հաւանած էր այս յայտարարութեան, խոստանալով յարգել Զանզիպարի անկախութիւնը. Զայս կը ծանուցանէ Լորտ Լայնսի կողմէ 1886 նոյմ. 27ին առ Պ. տը Ֆրէսինէ ներկայացեալ ծանուցագիր մը. Գերմանիոյ կողմէ տրուած հաւանութիւնը Պ. տը Ֆրէսինէ 1886ին դեկտ. 8 թուակիր պաշտօնագրով մը կը հաստատէ.

Ֆիկ—ը կը գրէ. «Թէ Զօր. Գափրիվի, աւելի զօրագնդոց հրամայելու վարժ քան դաշնագրեր կնքելու, 1862ի և 1886ի պայմանագրութեանց վրայ տեղեկութիւն չունենայ, ասոր քան չենք կրնար ըսել. Բայց Լորտ Սալիսպըրի, ո՛չ նուազ խորամանկ քան խուլ այն դիւանագէտն (*), չի կրնար ագիտութիւն կեղծել. Ուրեմն, 1862ի դաշնագիրն, որ 1886ին վաւերական էր, 1890ին փճացա՞ծ կը համարի. Զափազանց անգլիական բան մը պիտի լինի այս ընթացք, որ եթէ յաջողեցաւ յԵգիպտոս՝ մեր (Ֆրանսայի) «խալ քաղաքականութեան շնորհիւ, բայց պիտի չյաջողի Զանզիպարի մէջ.»

Ֆիկ—ըի խոշոր խօսքերը կ'երեւի թէ իրեն պիտի մնան. Առանց կանխաւ բան մ'ըսելու Ֆրանսայի, Անգլիա կը համաձայնի Գերմանիոյ հետ, և իւր թեւարկութեան ներքեւ կ'առնու Հնդկային Ովկէանու այս կարեւորագոյն դիրքը, Զանզիպար, իւր հարուստ երկիրներով, որք շահագործութեան նոր դաշտեր կը բանան Անգլիացւոց առջեւ. Եւ Լորտ Սալիսպըրի ա՛յնքան ճարտարութեամբ կը վարէ գործն որ ահա կը յաջողի գոհացնել Ֆրանսան եւս, տակաւին չգիտենք ի՛նչ պիսի բացատրութեամբք, բայց վերջապէս այն կարգի բացատրութեամբք զորս Թան «գոհացուցիչ» կը նկատէ. Ուզածդ ընելէն ետքը վայելուչ խօսք մը — «բացատրութիւն» մը — գտնել ինքզինքդ արդարացնելու համար, ո՞չ ապաքէն ա՛յս իսկ է դիւանագիտութեան ուղն ու ծուծն.

Անժխտելի է Լորտ Սալիսպըրիի ճարտարութիւնը Գերմանիոյ հետ դաշնագրի գործին մէջ. Վերջին օրերս ներքին խորհրդարանական խնդրոց մասին պահպանողական նախարարութեան դիրքը շատ տկարացած կը թուէր. բայց այս քաղաքական յաջողութեամբ նոր ոյժ մը կ'առնու. Պ. Սթէնլի, մեծահամբաւ ուղեւորութենէ մը ետքն Անգլիա վերադարձած, հրապարակաւ ատենաբանութեամբք մտանանիչ կ'ընէր Գերմանաց երկրակալութիւններն, և անգլիական կառավարութեան թոյլ ընթացքը կը պախարակէր. Փարիզի լրագիրք, և մանաւանդ Ֆիկ—ը, կը [illegible] թէ Պ. Սթէնլիի այս ատենաբանութիւնք մահացու հարուած պիտի լինին Լորտ Սալիսպըրիի նախարարութեան դէմ.

Բայց Գերմանիոյ հետ կնքեալ դաշնագրոյն հրատարակման հետեւեալ օրն իսկ, նոյն ինքն Պ. Սթէնլի ատենաբանութեամբ մը հռչակեց թէ Լորտ Սալիսպըրի շատ լաւ պաշտպանած է Անգլիոյ շահերն, 500 հազար քառակուսի մղոն հող աւելցնելով անգլիական ստացուածոց վրայ, և թէ Գերմանիա Արեւելեան Ափրիկէի մէջ կարեւոր զիջումներ ըրած է Անգլիոյ. Ցորէ անտի Պ. Սթէնլի չի դադրիր Լորտ Սալիսպըրիի գովեստն ընելէ. Շատ միամտութիւն ցուցած կը լինին Փարիզեան լրագրապետք եթէ տակաւին կարծեն թէ քիչ օրէն խայտառակութեամբ պիտի իյնայ Լորտ Սալիսպըրիի նախարարութիւնը.

(*). Ֆիկ—ը կը սխալի. Լորտ Սալիսպըրի խուլ չէ. Արտաքին գործոց խուլ նախարար մ'ունեցաւ Անգլիա, բայց պահպանողական նախարարապետ չէր. այլ Լորտ Կրանվիլ. Իւր խլութիւն արգելք չէ սակայն որ Լորտ Կրանվիլ Լորտերու ժողովոյն մէջ շատ մօտէն կ'ունկնդրէ Լորտ Սալիսպըրիի ատենաբանութեանց, և անմիջապէս կը պատասխանէ, իրեն յատուկ շատ հանճարեղ և զուարճալի ոճով մը.

«ՆԵՐՔՆԱՇԽԱՐՀԻ» ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ (HINTERLAND)

Միջազգային իրաւաբանութիւնը նոր վարդապետութեամբ մը, քաղաքական աշխարհագրութիւնն ալ նոր բացատրութեամբ մը ճոխացան.

Արեւելեան Ափրիկէի մասին իւր բանակցութեանց մէջ, Գերմանիա սա սկզբունքը դրաւ թէ «առեւէր երկրաց մասին, ծովեզրն որո՛ւ կը վերաբերի, ծովեզրին ներսի կամ ետեւի երկիրն եւս նոյն Տէրութեան պէտք է վերաբերի». Այսինքն՝ քանի որ Զանզիպար կղզւոյն դիմացի ծովեզրն ամբողջովին Գերմանիոյ ձեռքը կը գտնուի, նոյն ծովեզրէն մինչեւ Քանկոյի Պետութիւնը տարածուող անհուն ընդարձակութեամբ երկիրք ամբողջովին Գերմանիոյ պէտք է վերագրուին, քանի որ եւրոպեան կազմակերպեալ գաղթականութիւն մը դեռ եւս չէ հաստատուած այն երկրաց մէջ.

Այսպիսի վարդապետութիւն մը Փորթուկալ ի մէջ կը բերէր Անգլիոյ հետ իւր վէճին առթիւ, Մոզամպիքի և Շիրէի խնդրոյն մէջ. բայց Անգլիա, իւր գործակալներուն ժամանակաւ ինչ ինչ ցեղերու հետ հաստատած յարաբերութեանց վրայ կրթնելով, որք շատ զօրաւոր յենարան մը չէին կացուցաներ սակայն, մերժեց Փորթուկալի պահանջումն, և իւրացուց հողեր որք Փորթուկալներուն սեփական ծովեզրին ճշդիւ ետեւի կամ ներսի կողմը կը գտնուին.

Գերմանիա առաւել ազդուապէս պնդեց նոյն վարդապետութեան վրայ, որուն նուիրագործում մ'ալ տուաւ՝ գերմանական բողոքութեանց դիւրութեան շնորհիւ՝ նոր և յարմար անուն մը գտնելով նոր վարդապետութեան, Hinterland, «ներսի», կամ «ետեւի» երկիր. Լորտ Սալիսպըրի ինչ ինչ վերապահութեամբք ընդունեց այս վարդապետութիւն, որուն համեմատ յԱրեւելեան Ափրիկէ Գերմանիոյ թողեալ երկիրք գերմանական ծովեզրին ետեւի գտնուող մասերն են, մինչ անգլիական ստացուածք այս գերմանական ստացուածոց հիւսիսային և հարաւային գօտիներուն վրայ կը գտնուին առաւելապէս.

Գաղթային խնդրոց մէջ յաճախ պիտի լսենք այս նոր վարդապետութեան խօսքը.

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՔ

Պ. Սթամպուլով, իւր որդւոյն մը կնքութեան ներկայ գտնուելէն ետք, Սոֆիայէ ճամբայ ելաւ՝ իշխանապետութեան գլխաւոր քաղաքներն այցելու, առաջիկայ ընտրութեանց առթիւ բանախօսութիւններ ընելու և կառավարութեան երեսփոխանական յաջողութիւնն ապահովելու նպատակաւ. Նոյն նպատակաւ Ազգային Ժողովոյ կամ Սօպրանյէի ատենապետ Պ. Թօնչէվ ալ Արեւելեան Ռումէլիի մէջ պտոյտ մը սկսաւ կատարել. Որովհետեւ առաջիկայ Սօպրանյէի կազմութեան բացառիկ կարեւորութիւն կ'ընծայուի, կառավարութիւնն իւր յաջողութիւնն ապահովելու համար միջոց չի խնայեր բնաւ.

—Հակապուլկար թերթ մը կ'իմանայ թէ Ռուսճուգի պահապան զօրքը քաղաքէն դուրս բանակած է, և կառավարութիւնը նոյն զօրաց արգիլած է ա՛ և է հաղորդակցութիւն քաղաքին և բնակչաց հետ. Քաղաքէն դուրս շուկայ մը հաստատուած է զօրաց պարենաւորման համար, և սպայից ալ արգիլուած է նամակ գրել ի քաղաք, կամ նամակ ընդունիլ քաղաքէն.

ԳՈՐԾԱՒՈՐԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Զուիցերիոյ Դաշնակցային Խորհրդարանն հաստատեց գործաւորաց համար պարտաւորիչ ապահովագրութիւն ընդդէմ հիւանդութեան և արկածից. Այս ապահովագրութեան կազմակերպութեան համար կէս միլիոն ֆր. ծախք արտօնուեցաւ, և տարեկան 600,000 ֆր.՝ մատակարարութեան համար. Երկրագործութեան նախարարը պաշտպանեց այս դրութիւն, ըսելով թէ «պետական ընկերվարութիւնը» միակ գործնական միջոցն է գործաւոր դասուց վիճակին բարւոքման համար.

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԱՐԺԵԹՈՒՂԹՔ

Պեռլինէր Թ—կպ—Բ շատ երկիւղալի լեզուաւ մը կը խօսի գերմանական արժեթղթոց վերջին օրերս կրած անկման վրայ. Այս անկում, կ'ըսէ, շատ աննպաստ նշան մ'է, և ժամանակ է պէտք եղած միջոցները ձեռք առնուլ որպէս զի գերմանական թղթոց գներն յանկարծակի չիյնան.

Ի ՓԱՐԻԶ

Ձերբակալուած Ռուսերէն Պէրթիչեւսքի եւս անպարտ արձակուեցաւ, և կ'ըսուի թէ այսօր վաղը կ'արձակուին նաեւ Տէմպի և մանաւանդ Մէնտէլսոն, Հրեայ գործիչն, որոյ ձերբակալման առթիւ ռուս լրագիրք միահամուռ գրեցին թէ Ռուսիոյ Հրեայք կատաղի յեղափոխականներ կը գա-[illegible] Ռուսիոյ. Հետաքրքրաշարժ բան կը լինէր եթէ ձերբակալուած Ռուսաց ամենքն ալ արձակուէին, բաւական փաստեր չգտնուելուն պատճառաւ. Բայց կ'երեւի թէ գոնէ մէկ քանին պիտի դատուին հրապարակաւ.

—Առաջիկայ շաբաթ օր ի Նանսի տեղի պիտի ունենայ բացման հանդէսն Ժանն տ'Արքի մէկ նոր արձանին. Ֆրանսացի դիւցազնուհին եւս քան զեւս սիրելի և պաշտելի կը դառնայ իւր հայրենակցաց, նոյն իսկ թերահաւատներուն և անկրօններուն, որք սակայն հայրենասիրութիւնը չեն ուրանար.

—Դիտէ՞ք ո՛վ շահեցաւ Փանամայի վերջին վիճակահանութեան մեծագոյն պարգեւն (250.000 Ֆր.)՝—Ի Փարիզ, Օպէ փողոց, գրավաճառի մը ծառայն, որ անցեալները նեղը մնալով, իւր բոլոր թուղթերը ծախեց, բայց ծախելէն յառաջ, իւր եւ զաւկին բախտը փորձելու համար, թուղթերուն ծրարն իւր եւամեայ փոքրիկ աղջկան առջեւ դրաւ, և ըսաւ որ անոնց մէջէն մէկ հատը քաշէ հանէ. Մնացեալք ծախուեցան. Աղջկան քաշած թիւր պահուեցաւ, և այն էր որ 250.000 Ֆր.ը շահեցաւ.

ԱՒՍՏՐԻԱ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Աւստրիոյ կայսերական գերդաստանին մէջ արտաշարժ սովորութիւն մը կայ. Երբ իշխանուհի մը կարգուելու վրայ է, այն անձինք որ զինք խնամած են իւր առաջին մանկութեան մէջ, իրեն նուէր կը բերեն իւր մանկութեան յիշատակները,—խաղալիկներ, հագուստի կտորներ, որք խնամով կը պահուին նոյն նպատակաւ. Մարիա Վալէրիա արքեդքսուհւոյն դայեակը Սառայէ (Հունգարիա) Վիեննա գնաց, անոր նուիրելու առաջին անգամ հագած զոյգ մը փոքրիկ կօշիկ.

—Վերջին օրերս սաստիկ փոթորիկներ պատահեցան ի Հունգարիա, ուր տեղ տեղ այնքան ցուրտ էր օդն որ ձիւն անգամ տեղաց. Այս պատճառաւ գայլերու վոհմակներ երեւցան ի Կալիչիա, և ծանր վնասներ պատճառեցին. Խումբ խումբ գիւղացիներ ճամբայ ելան այն գազաններու բնաջինջ ընելու.

ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏ ԵԳԻՊՏԱՑՈՐԵՆԻ ԵՒ ՃԱԿՆԴԵՂԻ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

ՅԱՂԹՈՒԹԻՒՆ ՃԱԿՆԴԵՂԻ

Ինչպէս հեռագիրը ծանուցին, Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովն եգիպտացորենի վրայ ծանր մաքսեր դրաւ. Վիճաբանութեանց ընթացքէն երեւցաւ թէ մաքսերու այս բարձրացումը պահանջողներու գլխաւոր նպատակն էր ճակնդեղի պաշտպանութիւնը Ֆրանսայի մէջ. Թէ՛ ճակնդեղէն, թէ փաթթաթէն և թէ եգիպտացորենէն ալքօհոլ կը հանուի. Մինչեւ մօտ ժամանակներս, ճակնդեղէն և փաթթաթէն միայն ալքօհոլ կը հանուէր. Բայց վերջերս փորձով ստուգուեցաւ թէ եգիպտացորենն աւելի զօրաւոր ալքօհոլ կուտայ. Ուստի, մրցում մը սկսաւ ճակնդեղի զարտանաց և եգիպտացորենի զարտանաց միջեւ. Երկար պայքարէ մ'ետքն առաջինը յաղթող ելաւ. Խնդրոյն զարմանալի կողմն այն է որ ճակնդեղի գործարանատէրք խեղճ եգիպտացորենին վրայ յարձակեցան յանուն «տառապեալ երկրագործութեան». Ֆրանսական երկրագործութիւնն օտար երկրագործութեան մրցման դէմ պաշտպանելու համար զանազան արմտեաց վրայ ծանր մաքսեր դրուած են. Մինչեւ մէկ աստիճան ինքնապաշտպանութեան գործ էր այս, թէեւ այն պատճառաւ հացն և այլ ամեն ուտելիք մեծապէս սուղցան Ֆրանսայի մէջ. Բայց ճակնդեղի արտադրիչներուն և գինիներուն յարձակումն եգիպտացորենի դէմ՝ Ֆրանսայի հիւսիսային մասին կռիւն էր հարաւային մասին դէմ, որ որթալուծէն (ֆիլոքսէրա) ծանրապէս վնասեալ և իւր այգիները կորուսած, ձեռնարկած էր եգիպտացորենի շնորհիւ դուար և հաւերն պահել, բազմացնել և վաճառել. Բայց եգիպտացորենով եթէ եզներ, կովեր, խոզեր և հաւեր կը սնանին, եգիպտացորենով նաեւ ալքօհոլ կը շինուի, որ ծանրապէս կը մրցի հիւսիսային գաւառաց արտադրած ճակնդեղի ալքօհոլին դէմ. Ճակնդեղի հարուստ գործարանատէրք խեղճ երկրագործներու հագուստն հագած Երեսփ. Ժողովոյն մէջ, և ճակնդեղի մշակներուն շահերը պաշտպանելու յաւակնութեամբ, ծանր հարուած մը տուին օտար երկիրներէն եգիպտացորեն գնող ֆրանսացի գաւառապարտներուն. Հիւսիսային գաւառաց ներկայացուցիչք, աւելի գործօն, աւելի հարուստ, աւելի բազմաթիւ, Խորհրդարանին մէջ աւելի զօրաւոր երեւցան քան հարաւային գաւառաց ներկայացուցիչք. Փարիզի գլխաւոր լրագիրք կը պախարակեն Երեսփոխանութեան այս միակողմանի վճիռը.

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐՔ

Թուղթի կտոր մը ամենէն շատ ո՞րչափ հարստութիւն կրնայ ներկայացնել. Մինչեւ ցայսօր սխալմամբ կը կարծուէր թէ ամերիկացի միլիոնատէր Պ. Վանտէրպիլթի քաշած 700 հազար անգլ. ոսկւոյ փոխանակագիրն ամենէն մեծ [illegible]. Բայց [illegible] օրերս Հնդկաստանի երկաթուղեաց ընկերութիւնն 1.250 000 անգլ. ոսկւոյ փոխանակագիր մը գրեց ի Լոնտոն. Ցայսօր քաշուած մեծագոյն փոխանակաչէքը, սակայն, գործեալ Ամերիկայի մէջ քաշուած է, և այն ալ 1.83ին, երբ Փենսիլվանիոյ երկաթուղւոյ ընկերութիւնն 15 միլիոն տոլարի կամ երեք միլիոն անգլ. ոսկւոյ փոխանակագիր մը քաշեց վճարելի Բրաւէր Փիպոտ և Ընկերութեան, ի վերհարում Ֆիլատելֆիոյ, Ուիլմինկթընի և Պալթիմորի երկաթուղեաց պարտատոմսերուն. Թուղթի կտո՛ր մը որ երեք միլիոն անգլ. ոսկի արժէ.

ՀՆՏԱԽՏ Ի ՍՊԱՆԻԱ

Մատրիտէ կը հեռագրուի թէ Սպանիոյ արեւելեան կողմն եւս քան զեւս տագնապալի լուրեր կ'առնուին, բայց հիւսիսային կողմն, այսինքն Գասթիլ Նահանգէն, Արակոնէն, Նավառայէն, Պիսքայէն հնտախտի դէպք չի ծանուցուիր. Հանրային առողջութիւնը լաւ է այն կողմեր ուր հնտախտ չկայ.

Բրիտանէ Թագուհին ամեն օր հեռագրաւ տեղեկութիւն կ'առնու Վալենցիոյ կուսակալէն, և օգնութիւն կը զրկէ արկածեալներուն, որք աւելի թշուառութեան զոհ կ'երթան քան հնտախտի կամ այլ համաճարակ հիւանդութեանց. Հացի անյաջողութիւն, ժողովրդեան աղքատութիւն, որոց ծանրութիւն, առողջապահական միջոցներու բացարձակ անգոյութիւն և հետեւապէս աղտոտութիւն և գարշահոտութիւն հնտախտի նպաստաւոր վաւարան մը յառաջ բերած են ի Ռուզաֆ և շրջակայ գիւղօրէից մէջ.

ՀԷԼԻԿՈԼԱՆՏ

Հէլիկոլանտէն հեռագրեր կը ծանուցանեն թէ բովանդակ կղզենակ ժողովրդեան ներկայութեամբ [illegible] մը տեղի ունեցած է, որով բողոքուած է կղզւոյն Գերմանիոյ թողման դէմ. Կղզւոյն կառավարիչն, որ այս օրերս Լոնտոնէ վերադարձաւ, թնդանօթից արձակմամբ, «Կեցցէ՛ Թ—ն—հի», կեցցէ՛ Անգլիա» աղաղակներով և բրիտանեան ազգային երգովն ընդունուած է. [illegible]. Մէկ [illegible] բողոքոյ հանրագիր մը

—) 27 —

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ՕԳԴԱՎ ՓԷՕՅԷ

ԱՆԴԱՄ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅ

ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏԻ ՊԱՏԻՒ

Մնաց որ, Բիէքրան հրաժարած էր իր նախկին յարաբերութեանց մեծ մասէն. Երբեմն երբեմն կը տեսնուէր տակաւին ընկերութեանց մէջ, և դեկտեմբեր ամսուն մէջտեղուանքը կը գտնենք զինքը Մարիան տը Լա Դաէյեատի պզտիկ սրահին մէջ. Իրաւ է որ բոլորովին բացառիկ պարագայի մը համար եկած էր,—օրիորդ տը Լա Դաէյեատը շնորհաւորելու իր ամուսնութեանն առթիւ. Որովհետեւ այդ սիրուն աղջիկը կ'ամուսնանայ. կ'ամուսնանայ պառոն Ժիւլ Կրէպի հետ, որդի Կրէպ եղբարց սեղանաւորական տան,—որդին իր հօրմէն ժառանգած տասներկու միլիոն ֆրանք և օրինաւոր ժառանգորդ իր հօրեղբօրը.

Այն վայրկենին ուր Բիէքրան տունէն ներս կը մտնէ, տիկին տը Լա Դաէյեատ, շատ գրաւչոտ և թեւերը թանկագին մուշտակ փերով թեռնաւորեալ, դուրս ելլելու վրայ է. Կը խնդրէ մարքիզէն որ ներում շնորհէ իրեն եթէ զինքը միայնակ կը թողու հոն աղջկան և Միս Նիքօլսընի հետ, բայց Գաւվարի ձերմակեղինոց մեծ վաճառատան մէջ կ'սպասեն իրեն.

Եթէ առտնօք Բիէքրան իր հաշուոյն չէ գնահատած օրիորդ տը Լա Դաէյեատն ամուսնութեան տեսակէտով, ուրիշ տեսակէտներով հետաքրքրութեան շատ արժանի գտած է զայն, և ժամանակ առ ժամանակ կը մշակէ իր յարաբերութիւնն անոր հետ, իբր ապագային մէջ կարեւոր մէկը.

—Օրիորդ, ըսաւ նստելով, կասկածելի մշուշեան շեշտով մը, թոյլ տուէք ինձ ամենէն անկեղծ շնորհաւորութիւններս յայտնել ձեզ... Իմ երիտասարդ և լաւ բարեկամներս միայն հետ կ'ամուսնանաք, կատարեալ ազնուական մարդ մը և գերընտիր տղայ մը, զոր ուզածնիդ պիտի կրնաք ընել.

—Չեմ գիտեր, պատասխանեց Մարիան իր ծաղրածու աչուըներովը շեշտակի նայելով անոր, չեմ գիտեր թէ ըսածնուդ չափ օրինակելի վարմունք ունի՞. բայց ամէն պարագայի մէջ օրինակ մը կուտայ ձեզի որուն հետեւելու էք... բոլոր հաշիւները կը փակէ.

—Դժբաղդաբար, օրիորդ, ամէն ոք այդչափ գեղեցիկ առիթ մը չգտներ.

—Եւ ուշադրութիւն ըրէք, շարունակեց Մարիան, որ ձեզմէ մէկ քանի տարի աւելի երիտասարդ է...

—Այո. բայց ե՛ս, օրիորդ, շա՛տ երիտասարդ եմ իմ տարիքիս համար.

—Այդպէս կ'ըսեն.

—Կատարելապէս իրաւունք ունին...

—Մինչդեռ նա, Ժիւլը, շատ հանդարտ է իր տարիքին համեմատ.

—Մեծապէս գո՛հ եմ, պատասխանեց Մարիան, եւ իր վրայ չէիք կրնար աւելի լաւագոյն գովեստ մը տալ ինծի. Ես իսկ այնչափ քաղցրաբարոյ, հանդարտ և զգայուն եմ, որ շատ կրակոտ ամուսին մը անհանդուրժելի պիտի ըլլար ինծի.

—Ես ալ երկար ատենէ ի վեր համոզուած եմ այդ բանին, օրիորդ. եւ այնչափ որ կանխաւ իմաց տուած եմ երիտասարդ բարեկամիս.

—Իրա՞ւ, սիրելի պարոն.

—Աստուա՛ծ իմ, այո... Սիրելիս Ժիւլ, ըսի իրեն—որովհետեւ շատ մտերիմ ենք իրարու—Օրիորդ տը Լա Դաէյեատի հանդիպելու հաճոյքն ունեցած եմ, գիւղը, հօրաքրոջս քով... Զինքն ուսումնասիրելու առիթն ունեցած եմ, եւ իր վրայ նշմարած եմ քաղցրութիւն մը, զգայնութիւն մը,—և ներեցէք բացատրութեանս, օրիորդ,—միամտութիւն մը... որք շատ զգուշութեան կը կարօտին.

—Պարոն տը Բիէքրան, չեմ գիտեր ինչպէս շնորհակալ ըլլալ ինծի համար ունեցած բարութեանցդ համար.

—Դեռ նոր կ'սկսին, օրիորդ... Եւ եթէ զայնս քաջալերէ՞ք.

—Է՛հ, կը քաջալերեմ... Ամուսնանալէս վերջը պիտի գա՞ք զիս տեսնելու.

—Ամէն օր, օրիորդ, եթէ հրաման տաք.

—Ամէն օր, շատ է գուցէ... Շատ յոգնեցուցիչ կ'ըլլայ ձեզի համար... որովհետեւ Մանսօ փողոցը պիտի երթանք բնակելու, եւ ձեր սակայն Վառէն փողոցէն քիչ մը հեռու է.

—Ներեցէք, օրիորդ... բայց Վառէն փողոցի ապարանքիս հետ, կը պահեմ նաեւ Պուլվար Մալզէրպի ստորնայարկս.

—Ինչո՞ւ համար, պարոն.

—Ձեր դրացին մնալու պատիւն ունենալու համար.

—Իրա՞ւ... Եթէ գիտնայիք ո՛րչափ կը զուարճանամ, պարոն տը Բիէքրան.

—Բայց ե՛ս ալ ձանձրացած չունիմ, օրիորդ, կը հաւատամ ձեզ.

Այս խօսակցութիւնը, որ շատ կը զուարճացնէր վարժուհին, յանկարծ ընդհատուեցաւ երկու երեք մանկամարդ աղջկանց ներս մտնելովը, որք Մարիանի սրահին մէջ խոյացան իրենց մուշտակներուն տակ սիգապանծ ընթանալով. Միս Բէթսի Նիքօլսընի—Ներեկներէն մին, ամերիկեան թարմ դէմքը Պէնկալեան փարքի երանգ մը զգեցաւ երբ տեսաւ Բիէքրանը. Դժբաղդաբար մարքիզը պարտք չ'համարեց երկարաձգել իր այցելութիւնն եւ ելաւ գնաց՝ Մարիանի ձեռքը սեղմելէ յետոյ, որ դուրս ելած ատենը ըսաւ անոր.

—Այսչափով չեմ գոհանար.

—Անշո՛ւշտ, ըսաւ Բիէքրան.

Նախանձաւոր համբոյրներէ յետոյ, օրիորդ Շալվէն և տ'Ալվարէզ, որք կ'ընկերանային Միս Նիքօլսընի, փութեռանդ հարցուցին թէ ամուսնութեան թուականն որոշուա՞ծ էր.

—Այո, ըսաւ Մարիան, յունուար 5ին որոշուած է... Իմ կաղանդչէքիս համար, կամ մանաւանդ ամուսնոյս կաղանդչէքին համար.

—Կը հաւատա՞ս, սիրելիս, ըսաւ օրիորդ Շալվէն, դեռ նշանածիդ չհանդիպեցայ... Շատ կը փափաքիմ զինքը տեսնել.

—Որկրամո՜լ, ըսաւ Մարիան. էհ, ուրախացիր... Հիմակ պիտի գայ.

—Կ'ըսեն որ հրապուրիչ մարդ է, սիրելիս.

—Այո, սիրելիս. Մինչեւ իսկ շատ տկար կը գտնեմ հրապուրիչ բառը...

Ցաւօրդ վայրկենին, դուռը բացուեցաւ, եւ ներս մտաւ պարոն Ժիւլ Կրէպ, կամ իր միւս անուամբ Դը—ժիւրէէ. Մականուն մը կամ մանաւանդ տիտղոս մըն էր այդ զոր կը սիրէր ինքնիրեն տալ, և որով իր բարեկամներն բնականաբար կը կոչէին զինքը. Միամօր զաւակ էր. շատ շփացած էր իր մօրմէն, որ անընդհատ զմայլած մնացած էր անոր առջեւ, այն օրէն ի վեր յորում առաջին անգամ տեսած էր անոր յօրանջելը. Անդադար ժպտած էր անոր երիտասարդութեան առաջին անառակութիւններուն, և վերջ ի վերջոյ շատ նպաստած էր՝ զայն հիմնականապէս անտանելի պզտիկ պարոնն ընելու. Ընկերութեան մէջ պահելու համար այն գերազանցութիւնն եւ առաւելութիւնն որոց վարժեցուցած էին զինքն իր բնակութեան մէջ, դիրք մը, վարմունք մը փրնտռած էր, որ զինքը զերծ կացուցանէր ուրիշ ո և է արժանիք մը ունենալէ. Ուրիշ բան մը չէր գտած լաւագոյն՝ բայց եթէ իր ժամանակակիցները զարմացնել, կամ, ինչպէս ինքը կը գործէր, ապշեցնել, անամօթ ապականութիւն մը կեղծելով. Հոս ու հոն Տարվինէն սորված մէկ քանի բառեր, Շոբէնհաուէրի մէկ քանի շփոթ վարդապետութեանց խառնուած, իրեն հայթայթած էին բարոյական անխռովութեան այն տարտամ սկզբունքը զոր հրապարակաւ ի հանդէս կը բերէր. Ամէն բանի մէջ, գրականութեան, արուեստի, քաղաքականութեան, այլ մանաւանդ բարոյականի մէջ, ինքզինքը կը հռչակէր խրոխտապէս սկեպտիկեան, յափրացած, հիասթափ, հին պայմանադրեալ բաներէն զզուած, մինչեւ ոսկրներուն ծուծն ապականեալ և անկապաշտ. Ասոնք էին յաւակնութիւններն այդ «Դարավերջիկ»ին, որ անցեալին հաւատքը չունենալով, ոչ ալ ապագային հաւատքը, բնականաբար ոչ մէկ հաւատք ունէր.

Իր ակումբի ընկերներէն մէկ քանին, իր համարձակութենէն, մեծ հարստութենէն և վարդապետական անբարոյականութենէն շլացած, կը նկատէին զինքն իբր շատ բանի կարող մարդ մը, և ինքն իսկ այդ կարծիքէն էր.

Սակայն երիտասարդ պարոնին կենցաղավարութեան ծախքերն այս վերջին ժամանակներս այնպիսի համեմատութիւններ առած էին, որ իր հօրեղբայրն սպառնացած էր ո՛չ միայն իր ժառանգութենէն զրկել զինքն, այլ եւ դատական խորհրդի մը տակ առնուլ, եթէ կարգի չմտնէր. Ասոր համար էր որ կ'ամուսնանար Մարիան տը Լա Դաէյեատի հետ, զոր արտասովոր կերպիւ ապշեցնելու միտքը ունէր արդէն.

(Շարունակելի)

զրկել Լոնտոնի Խորհրդարանը։

—Հոմրուլեր [illegible], Պիզմարք իշխանին բերանն, Հէլիկոլանտի Գերմանիոյ Թողման ի Նպաստ խօսելով համբերձ, բացարձակ կ'ըսէ թէ «Պիզմարք իշխան երբեք պիտի չստորագրէր դաշնագիր մը որով Զանզիպար Անգլիոյ կը թողուի»։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամենայն Հայոց Վեհ. Հայրապետն ... խաչեր ղրկած է ի Պատրիարքարան, մին Պատրիարքական Փոխանորդ Ներսէս Մ. վարդապետ Արշարունիի և միւսն Զմիւռնիոյ Պատրիարքական Փոխանորդ Արժ. Յովսէփ Մ. վարդապետ Այվազեանի։

Արմաշու Դպրեվանուց Խնամակալութիւնն երէկ իր սովորական նիստն ունեցաւ ի Ղալաթիա, նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր. Գեր. Օրմանեան Սրբազան ևս ներկայ էր նոյն։

Խնամակալութիւնը խորհրդակցութիւններ և նախնական որոշումներ կատարեց հետեւեալ նիւթերու վրայ.

1. Արմաշու վանուց թեմ սեպուած վիճակներու մէջ կատարուելիք նուիրակութիւնք.
2. Արմաշու վանուց հրկիզեալ [illegible] կոչուած ուխտաւորաց հիւրանոցին վերաշինութիւն.
3. Յուլիս ամսուան վերջը կատարուելիք [illegible] քննութիւնք.
4. Սեպտեմբերէ յետոյ կազմուելիք երկրորդ դասարանի համար նոր պատրաստութիւնք.
5. Դպրեվանուց ուսումնական եւ զանազան պիտոյից կարգադրութիւնք.

Տնտեսական Խորհուրդն իւր երեկի նստին մէջ զբաղեցաւ Կեդրոնական Սնտուկի ելմտացոյցին պատրաստութեամբ։ Խորհուրդն աւարտեց ելմտացոյցի պատրաստութիւնն և պիտի մատուցանէ զայն Ազգ. Վարչութեան։

Գեր. Գարեգին եպիսկ. Սրուանձտեանց յառաջիկայ կիրակի պիտի պատարագէ Ղալաթիոյ եկեղեցւոյն մէջ, Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի տօնախմբութեան առթիւ։

ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ԱՍՊԵՏ ԶՈՒՆԴ

Աւստրիոյ-Հունգարիոյ Վսեմ. Դեսպանն յատուկ նամակաւ մը հաղորդած էր Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հօր՝ Ասպետ Զունդ Հիմնարկութեան կանոնագիրը, վաւերացեալ Աւստրիո-Հունգարիոյ կառավարութենէն. Ամեն. Սրբազան Պատրիարքը սոյն գրութիւններն Ազգ. Վարչութեան Խառն ժողովոյ հաղորդելէ յետոյ պատասխանագիր մ'ուղղեց առ Վսեմ. Դեսպանն և յանուն Թուրքիոյ Հայոց Վարչութեան շնորհակալութիւն և ջերմագին գոհութիւն յայտնեց թէ՛ Ազնուաշուք Ասպետին օգտաշատ Հիմնարկութեան և թէ՛ սոյն բարեխնամական գործին մէջ Վսեմ. Դեսպանին տարած խնամոցն համար։

Ահաւասիկ Հիմնարկութեան կանոնագիրն.

ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ
ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԱՍՊԵՏ ԶՈՒՆԴԻ

Հիմնարկութիւն—Ասպետ Զունդ—բովանդակ յԱսպետէ Աստուածատրոյ տը Զունդ, որ հպատակն է Աւստրիոյ և բնակէ ի Կ. Պոլիս, սահմանեալ է ի խրախոյս վերակարգ ուսմանց ի Հայս ուղղափառ (Գրիգորեան).

Սկիզբն գործոց Հիմնարկութեանս լինիցի զկնի մահուան հիմնարկողին.

Նախաւոր դրամագլուխն որ վասն այսր վախճանի եդեալ է ի Հիւպատոսարանն Կայսր-արքայական Աւստրիո-Հունգարիոյ որ ի Պոլիս է գումար (60000) վաթսուն հազար Փրանքաց, յորում բարդելոց են տարեկան տոկոսիք մինչեւ ի մահն Հիմնարկողին և աճելոց պարգեւօք և համօրէն հրէտակօք զոր ինքն առնելոց է վասն իւրոյ գործոյ այս լինելով վախճան նորա ըստ հետեւեալ պայմանաց.

Ա.

Եկամուտ բովանդակ դրամագլխոյն զոր Հիմնարկութիւն Ասպետ Զունդի գտանելոց է զկնի մահուան հիմնարկողին՝ պարտի առ մէն մի Թոշակ հատանել ի գումար 2.000 Փրանքաց ի պէտս ուսանողաց ուղղափառ (Գրիգորեան) Հայոց՝ որ յԱւստրիա եւ ի Հունգարիա եւ յայլ ամենայն պետութիւնս, եւ որք չքաւորք իցեն և փափաքիցեն ի համալսարանի ուրեք յԱւստրիա-Հունգարիա կամ յայլ աշխարհ կատարել զընթացս ուսմանց իրաւագիտութեան, բժշկութեան, աստուածաբանութեան, փիլիսոփայութեան, երկրագործութեան, ճարտարապետութեան կամ այլ ամենայն արուեստաւոր գիտութեանց եւ պատուական արուեստից։

Ընտրութիւն աշակերտացն եւ համալսարանին թողեալ է ի կամս ուսանողաց՝ միայն զի եւ իշխանութիւնն՝ որում անկանի զընտրութիւն կատարել ըստ Դ րդ և Ե րդ յօդուածոց հաւանեսցի։

Բ.

Հիմնարկութիւնս վարիցի ի ձեռն Հիւպատոսարանին Աւստրիա-Հունգարիոյ Կ. Պոլսոյ, որ առ դիւրել ջանից իւրոյ կարէ կարգել զոք խնամակալ, մինչ ընդ իւրով հսկողութեամբ, եւ նմա պարտք են կատարել զա[illegible]ութիւն ընդ ուսանողաց և հսկել ուսմանց նոցա։

Սոյն այս խնամակալ գծուցէ տեղեկութեան իւրոյ ամի ամի մատուցանել Հիւպատոսարանին եւ ընկալցի զգինս ծախուց իւրոց ի խնդրոյ խնամակալիս Հիւպատոսարանն ի վարձ [illegible] աշխատութեան եւ բոլոր ծախուցն նորա կարէ տալ առ առաւելն 1000 Փրանք միայն։

Գ.

Դրամագլուխ Հիմնարկութեանս հանդերձ ամենայն յաւելուածովք պահեսցի ի Հիւպատոսարանն Աւստրիա-Հունգարիոյ Կ. Պոլսոյ կամ ի ձեռն նորա արկցի ի միում յառաջնակարգ պանքայից՝ այլ միշտ ընդ համարապատասխանութեամբ Հիւպատոսարանին։

Դ.

Խնդրուածք առ ստանալ զմի ի Թոշակաց ուղղին առ Հիւպատոսարանն Աւստրիա-Հունգարիոյ Կ. Պոլսոյ, եթէ խնդրողն են հպատակք իցէ Պետութեան Աւստրիոյ և Հունգարիոյ, իսկ առ Պատրիարքարանն ուղղափառ (Գրիգորեան) Հայոց Կ. Պոլսոյ եթէ ի հպատակաց իցեն այլազան պետութեանց։

Մի Թոշակ իրաւամբ վերապահեսցի միշտ վասն ուսանողի՝ որ Աւստրիոյ հպատակ ուղղափառ (Գրիգորեան) Հայ իցէ, և միւս Թոշակ վասն՝ որ Հունգարիոյ հպատակ ուսանող իցէ։ Ի դէպս յորս ի մի մասանցն միապետութեան ոչ գտանի բնիկ ոք արժանի՝ Հիւպատոսարանն կարէ զերկոսին Թոշակսն սահմանել այլում՝ որ գտանիցի կամ ընդ Աւստրիոյ կամ ընդ Հունգարիոյ պետութեամբ՝ միայն զի կատարեալ արդարութեամբ ընտրեսցի։ Իսկ ի դէպս՝ [illegible] անդացն գտանի արժանի ուսանող ի ժամանակութեան երկոցուն վերապահեալ Թոշակաց՝ Հիւպատոսարանն սահմանէ զնոսին վասն ընտրելոյն ի կողմանէ Պատրիարքարանին։

Ընդունելութիւն Աւստրիացի և Հունգարացի հպատակաց կատարի ի ձեռն Հիւպատոսարանին այսպէս. հրատարակէ եւ հրաւիրէ որ ոք կարող կամ չքաւոր իցէ, և ի փառս անդրանիկ, և որ վկայական ի ձեռին ունիցի յաջողեալ լինելոյ յերկրորդական ուսմունս և ըստ արժան բաւականի վարժ ի նոյնդէն լեզուի և հմտացեալ Հայոց պատմութեան.

Ե.

Միւս այլ Թոշակքն տացին ի ձեռն Պատրիարքարանի, առ հայ ուսանողս պատկանեալս ուղղափառ (Գրիգորեան) Հայոց առանց խտրելոյ զերկիր պետութեան. Բաց ի վկայականաց չքաւորութեան եւ անդրանիկ բարոյից՝ զոր մատուցանելոց են ուսանողքն առ Պատրիարքարան, պարտին քննել, նախ քան զընդունելութիւն, ժամանակի քննութեամբ ըստ եղանակի զոր Պատրիարքարանն որոշէ և ըստ պաշտպանելի ժամանակին։

Պատրիարքարան զանձեկագիր քննութեան եւ զանուանս ընտրելոյ Թոշակառուացն առաջի առնէ Հիւպատոսարանին Աւստրիո-Հունգարիոյ, առ ընդունել զնմանութեան ի Պատրիարքարանէ՝ այլ ի լինել կարեւոր պաշտօնի ծանուցանէ եւ առաջարկէ զայլ ոք փոխանակել ի տեղի մերժելոյն։ Այսպէս ի պակասել միոյ ի Թոշակառուացն միշտ այլ ոք ընծայեսցի ի ձեռն Հիւպատոսարանին և Պատրիարքարանին.

Զ.

Պատրիարքարանն, ըստ ցանկութեան ողբացեալ իմոյ ամուսնոյ Տիկին Նեկտար տը Զունդ, սահմանելոց է զմի ի Թոշակացն վասն ուսանողի ի կանանց սեռէ, որոյ փափաք իցէ ուսանել զվերակարգ գիտութիւն յօտար աշխարհի և ի նմա կատարեալ գտանիցին պայմանք ընդունելութեան նշանակեալք ի Հիմնարկութեանս յայսմիկ։

Է.

Իւրաքանչիւր ուսանող զրաժին միոյ Թոշակին վայելէ ցորչափ տեւէ ժամանակ վերակարգ ուսման՝ այլ ոչ առաւել քան զհինգ ամաց բոլորումն։

Ը.

Խնամակալն պաշտմանեալ գումարն հատուցէ առ ուսանողսն ի կարեւոր և քառորդ ժամանակի։

Պարտք են սոցա տեղեկանալ առ Թոշակառուն բնակէ, հսկել ճշդութեամբ ի վերայ ընթացից ուսման նոցա եւ թէ զի՞նչ յաջողեալ ի տարեկան քննութեան։

Խնամակալն կանոնաւորապէս տեղեկացուցէ զՀիւպատոսարանն զորպիսութենէ աշակերտին եւ առաջարկեսցէ հանել զԹոշակն յորժ ոչ օգտակար գտանիցի։

Վասն աշակերտաց որ չիցեն Աւստրիացի կամ Հունգարացի Հիւպատոսարանն տեղեկացուցանէ զՊատրիարքարանն և յայտնէ զորոշումն իւր եւ խնդրէ զայլ ոք [illegible] փոխանակ առաջնոյն ընծայել։

Թոշակն ոչ են իրաւունք առաջին կամ վայելողին այլ ձրի պարգեւ՝ ցորչափ արժանաւոր վայելէ։

Թ.

Դրամագլուխ հիմնարկութեանս անձեռնամխելի կացցէ և մնասցէ, տոկոսիք միայն ի պէտս արկցին ըստ չափու Թոշակաց։

Ամենայն յաւելուած տոկոսացն հիմնարկութեանս՝ որ զետ ևս ոչ իցէ բաւական առ գումար սահմանել Թոշակին բարդեսցի ի դրամագլուխն։

Կ. Պոլիս 3 ապրիլ 1890

(Ստորագրեալ)

ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ՏԸ ԶՈՒՆԴ

Հաստատի վաւերականութիւն վերոգրեալ ստորագրութեան Ասպետ Աստուածատրոյ տը Զունդ։

Հիւպատոսարանն կայսր-արքայական հաւանի ստանձնել զկառավարութիւն առաջիկայ Հիմնարկութեանս ըստ սահմանելեաց և ձեռնհասութեանց որ նշանագրեալ ի հիմնարկողէն։

Կ. Պոլիս 3 ապրիլ 1890

Հիւպատոս կայսր-արքայական
Աւստրիոյ-Հունգարիոյ
(Ստորագրեալ)

(Կնիք) ՔԼԱՍԵՑ

Աստուածատուր Ֆոն Զունդ Ասպետն, ըստ Կտակի Զունդ Ասպետ Հիմնարկութեան, զոր ինքն հաստատել է ի 1890 յապրիլ 3. նուիրեալ գոլով զդրամագլուխ (60000) վաթսուն հազար Փրանքաց ի պէտս Թոշակի ուսանողաց ուղղափառ Հայոց ըստ վերոյնշանակեալ պայմանաց, և եդեալ յաւանդ ի Հիւպատոսարանն կայսր արքայական Աւստրիոյ-Հունգարիոյ՝ հաճեալ եմ և ես ընդ Հիմնարկութիւնս։ Եւ զի իրաւունք վերին հսկողութեան անկանի նախարարութեան արտաքին գործոց կայսրութեան և արքայութեան, ես և ամենայն՝ որ զկնի իմ գալոց են՝ յաջորդք պաշտամանս խոստանամք խնամ ունել անվթար պահպանութեան դրամագլխոյն և աւանդիցն՝ որ յանձն նորա լինելոց են, եթէ կտակաւ և եթէ պարգեւութեամբ տոկոսեաց, և հսկել բարւոք մատակարարութեան Հաստատութեանս ըստ կանոնաց Զունդ Ասպետ Հիմնարկութեան։

Վասն որոյ գիր Հիմնարկութեանս եդև ի չորս օրինակս, յորոց մին լինիցի առ հիմնարկողին, երկրորդն ի պաշտօնատան Արտաքին գործոց կայսր-արքայական ի Վիէննա, երրորդն ի Հիւպատոսարանի կայսր-արքայական Կ. Պոլսոյ, և չորրորդն ի Պատրիարքարանի ուղղափառ Հայոց ի Կ. Պոլիս։

Վիէննա 24 ապրիլ 1890

ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍ. ԵՒ ԱՐՔ.
ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ Վ.ՍՀԱՓԱՌՈՒԹԵԱՆ
ՆԱԽԱՐԱՐ
ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՏԱՆ ԵՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ
(Ստորագրեալ)
ՖՈՆ ՔԱԼՆՈՔԻ

ՄԱՍԻՍ
ԵՐԿՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՄԱՍԻՍԻ յունիս 15ի թիւը վաղը հրապարակ պիտի ելլէ հետեւեալ բովանդակութեամբ.

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ.—Ազգային Տեսութիւն.

Լ. ԽՈՆ ԲԱՇԱԼԵԱՆ.—Անժէլ. Նորավէպ.

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ.—Մենաստանին չուրջը.

ՍԻՊԻԼ.—Հրաժեշտ ու դարձ. Քերթուած.

ԹԱՓԱՌԻԿ.—Նոր զգեստը. Պատկերներ.

Նմոյշ մը հին օրագրութիւններէն. Զանազան հատուածք 1810ի հայ լրագրերէն.

(Մասիսի ներկայ թիւէն սկսեալ, Արփիար Էֆէնտի Արփիարեան կը հրատարակէ իր [illegible] վրայ [illegible] վերնագրին ներքեւ.)

Մասիս հետզհետէ կը ծախուի 40 փարայի.

ՎԱՐԺՈՒՀԻ մը կ'ուզուի մտաւոր զաւակի մը համար. Փափաքողք պէտք է դիմեն Արեւելքի Խմբագրատունը.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ

Եոզզատի գաւառին կառավարիչ անուանեցաւ Այտըըլըզատէ փաշա, կառավարիչ Ճէպէլը Պէրէքէթի։

Ճէպէլը Պէրէքէթ (Ատանա) գաւառին կառավարիչ անուանեցաւ Մաշմուտ պէյ, որ նախապէս կը վարէր այդ պաշտօնը։

Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ

Երէկ կայսերական պալատան մէջ ժողով մը գումարեցաւ զոր կը կազմէին Բարձր. Մեծ-Եպարքոսը, Պետական Խորհրդոյ Բարձր. Նախագահը, Բարձր. Սպարապետը, Արտաքին, Դատական, Էվգաֆի ու Կրթական Վսեմ. Նախարարք և մաբէյնի Վսեմ. Շաքիր փաշա։

Այս ժողով չորս-հինգ ժամու չափ զբաղեցաւ կարեւոր խնդիրներով. Այս պատճառաւ Նախարարաց Խորհրդոյ նիստն երէկ Բ. Դրան մէջ տեղի չունեցաւ։

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Ստամպուլ կը ծանուցանէ թէ երկու կարեւոր խնդիրներ այս պահուս մայրաքաղաքիս պաշտօնական շրջանակաց ուշադրութեան առարկայ են. Առաջինը կը վերաբերի պուլկար կառավարութեան ծանուցագրին. երկրորդը՝ քաղաքական և եկեղեցական պայմանադրութեան մը որով Բ. Դուռն զբաղեցաւ վերջերս. Երկուշաբթի օրը, այս երկու խնդիրները երկար խորհրդակցութեանց առարկայ եղան կայսերական պալատան մէջ տեղի ունեցած արտասովոր նիստին մէջ. Ստամպուլ կը կարծէ թէ որոշուած է ապագային պատասխանել պուլկարական ծանուցագրին։

4% ՆՈՐ ՊԱՐՏԱՏՈՄՍ

Այս առաւօտ թուղթ լրագրաց մէջ հրատարակեալ պաշտօնական ծանուցում մը կը յայտնէ թէ Նախարարաց Խորհրդոյ որոշման համեմատ կայսերական Իրատէ մը կ'արտօնէ 1306 տարւոյ մարտէն սկսեալ [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] և [illegible] կոչուած զանազան ներքին պարտատոմսերու փոխանակութիւնն օսմանեան 4% տոկոսաբեր նոր պարտատոմսից հետ, որք տարեկան հարիւրին մէկ գլխաւճար պիտի ունենան, վեցամսեայ վիճակահանութեամբ, և տոկոսը տարին երկիցս պիտի վճարուի մարտ և սեպտեմբեր ամսոց սկիզբը, ո՛չ թէ արժէտիրոջ անուան վրայ, որպէս հին պարտատոմսերն, այլ բերողին վճարելի, ըստ տրամադրութեանց նախորդ պաշտօնական ծանուցման, զոր մայիս 21ին հրատարակեցինք։

Ամէն անոնք որ Որբերու Սնտուկէն առ կայսերական գանձն եղած փոխառութեանց հաշուէն առնելիք ունին և կ'ուզեն հարիւրն հարիւրով նոր պարտատոմսերէն առնել, պարտին իրենց ձեռքը գտնուած յատուկ մուրհակները մինչեւ յառաջիկայ օգոստոսի վերջը ներկայացնել Մալիէի յանձնաժողովին ի պարտ ու պատշաճ քննութիւն, ի փոխարէն ընկալագիր առնելով, վաւերացեալ Մալիէի հանրային պարտուց հաշուակալութեան դիւանէն. Օրէնսդիր մուրհակներու քննութենէն ետքը, առժամանակեայ մուրհակներ պիտի տրուին, զորս ներկայացնելով պահանջատերք պիտի ընդունին 4% նոր պարտատոմսերէն։

ՀԱԿԱԳԵՐԵՒԱՐԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Նախարարաց Խորհուրդը, Պրուսէլի Հակագերեւարական Դեսպանախորհրդին պատրաստած Յիշատակարանին վրայ խորհրդակցելէ յետոյ, մազպաթա մը պատրաստած է՝ որով կը հաւանի այդ Յիշատակարանին մէջ պարունակեալ որոշմանց և Վեհ. Սուլթանէն կը խնդրէ արտօնութիւն շնորհել Քարաթէոտորի էֆէնտիին, որպէս զի Դեսպանախորհրդին միւս լիազօր պատուիրակաց հետ միասին ստորագրէ այդ պաշտօնագիրը։

ՄԱՀՄՈՒՏ ՆԷՏԻՄ ՊԷՅ

Աթէնքի օսմանեան սուրհանդակ դեսպան Մահմուտ Նէտիմ պէյ, որ իր պաշտօնատեղին երթալու համար մայրաքաղաքս եկած էր, երէկ կայսերական պալատ երթալով ստացաւ Վեհ. Սուլթանին ինչ ինչ հրամաններն և այս առթիւ արժանացաւ Ն. Վեհափառութեան մասնաւոր մեծարանաց։

Մահմուտ Նէտիմ պէյ երէկ իր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ իտալական շոգենաւով։

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐՔ

Արտաքին գործոց Նախարարութեան յանձնաժողովին և զանազան պետութեանց պատուիրակներուն միջեւ առեւտրական դաշնագրոց վերանորոգման համար ժամանակէ մը ի վեր կատարուած բանակցութիւնք վերջնական արդիւնքի մը յանգելու վրայ են. Այսպէս, օրինակի համար, Անգլիոյ պատուիրակներուն հետ կատարուած բանակցութիւնք համաձայնութեան կը մերձենան, և խնդրոյ առարկայ եղած բոլոր կէտերը վիճաբանութեան բովէն անցած են. Աւստրիական բանակցութիւնք ևս շատ առաջ գացած են. Իտալիոյ պատուիրակներուն հետ կատարուած բանակցութիւնք միայն հաւանօրէն դեռ բաւական ատեն պիտի տեւեն. Գալով Ռուսիոյ պատուիրակաց, սոքա արդէն անցեալ հինգշաբթի աւուր գումարման մէջ խորհրդակցած են յանձնաժողովին հետ մաքսային սակագնոց վրայ։

ՄԱՔՍԱՏՈՒՆՔ

Երէկ առաւօտ կառախմբով մայրաքաղաքս հասաւ գերմանացի նոր պաշտօնատարն, որ Մաքսատան վերատեսչութեան մէջ Պէրգրամ էֆէնտիի օգնականը պիտի ըլլայ, ամսական 75 ոսկւոյ Թոշակով. Իր պաշտօնը պիտի ըլլայ մաքսատանց պաշտօնեաներուն ուսուցանել մաքսային նոր սակագինները, նոյն խնդրոյն առթիւ ձեռք առնուելիք զանազան տնօրինութիւններն և լինելիք այլ եւ այլ կարգադրութիւններն, որք առեւտրական նոր դաշնագրոց կնքուելէն ետքն ի գործ պիտի դրուին. Ի մի բան, գերման պաշտօնատարը մաքսային գործառնութիւնները պիտի կազմակերպէ առեւտրական նոր դաշնագրոց պահանջմանց համաձայն։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան լուր տրուած է թէ Դամասկոսի Թրամուէյներու գծին արտօնատէրը Պրուսէլի մէջ կազմեր է իւր ընկերութիւնը. Ընկերութեան դրամագլուխն է 4.000.000 ֆրանք և մասնակցողներուն մէջ կը գտնուի նաեւ Օսմ. կայս. Պանքան։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Մայրաքաղաքիս Բալուցի հայ արհեստաւորաց ոմանց խնդրանօք, Թղթատարական վարչութիւնն հարկ եղած կարգադրութիւններն ըրեր է Տիգրանակերտի կուսակալութեան հետ որով յայսմ հետէ Թղթատարական վարչութիւնը դրամածրար և աւանդ պիտի ընդունի Բալուի համար. Մինչեւ հիմա այդ գործը կը կատարուէր փոխաառուներու ձեռամբ, որք մէկ ոսկիին համար մինչեւ 4–5 ղրուշ կ'առնէին. Միջին հաշուով, տարին 20,000 օսմ. ոսկի կը ղրկուի մայրաքաղաքէս ի Բալու, և այս նոր կարգադրութեամբ թէ՛ կառավարութիւնը պիտի շահի և թէ՛ պանդուխտ արհեստաւորաց սատարութեան դուռ մը։

Ի ՄԱՆԱՍԹԸՐ

Մանասթըրէ կը գրեն թէ տեղական իշխանութիւնք կը ջանան արհեստական տուրք առնել հէլլէն հպատակներէ, որք ցարդ չէին վճարեր այդ տուրքը. Մանասթըրի իշխանութիւնք այժմ կ'զբաղին նոյնպէս հետեւեալ դէպքով. Հէլլէն կին մը, որ վերջերս իսլամութիւնն ընդունած էր Մանասթըրի մէջ, կ'ուզէ քովը պահել իր զաւակն, մինչ Մանասթըրի հէլլէն հասարակութիւնը կը պնդէ որ այդ զաւակն իրենց յանձնուի։

ԵՂԵՌՆԱԳՈՐԾ ԱՏԵԱՆ

Եղեռնագործ ատեանն երէկ զբաղեցաւ Պէյլէրպէյիի Հաճգալը գիւղին մէջ ի գործ դրուած ոճրագործութեան դատովը. Ինչպէս արդէն պատմած ենք մանրամասնօրէն, այս ոճրագործութեան զոհն է նոյն գիւղացի Թոսուն Բէհլիվան, որ սպաննուած է իւր կնոջ Խատիճէի և սպասաւորին գաղթական Իպրահիմի կողմէ. Այս վերջինք սիրային յարաբերութիւններ ունենալով անգթօրէն սպաննած էին զԹոսուն, որ կ'երեւի թէ իրենց արգելք կ'ըլլար։

Դատարանն որ մէկ քանի անգամներ զբաղած էր այդ դատով, երէկ իր որոշումը տուաւ, որով պատժական օրինաց 170րդ յօդուածի տրամադրութեան համեմատ մահուան դատապարտեց Խատիճէն ու Իպրահիմը։

—Եղեռնագործ ատեանն երէկ չորս տարուան չքմեղական աշխատութեան դատապարտեց Մուսթաֆա անուն մարդ մը որ իր տիրոջ՝ Վճռաբեկ ատենի քարտուղարներէն Ճէմալ պէյի տունէն զոհարեղէններ գողցած և տունն ալ բռնկցուցած էր իր գողութիւնը ծածկելու համար։

—Եղեռնագործ ատեանն ի մօտոյ պիտի զբաղի ոճրագործութեան դատով մը. Ոճրագործութիւնը կատարուած է 4—5 տարի առաջ և զոհն է Սարաճ Մուսթաֆա, իսկ ամբաստանեալք են իր ընկերք Թաշիր և Հաճի Մուսթաֆա. Ոճրագործութեան հեղինակները ցարդ ծանօթ չըլլալով, դեռ մէկ քանի օր առաջ միայն ձերբակալուած են։

[illegible] տուած է բժշկապետ Պ. Ըլիսէֆի, որ պէտք եղած ուսումնասիրութիւններ կատարէ Միջագետաց վերջին հնտախտի համաճարակին վրայ։

—Ֆրանսական դեսպանատան ճարտարապետ և առողջապահական վարչութեան ընդհանուր քարտուղար Լրվալ էֆէնտի մեռաւ նախընթաց օր. Լրվալ էֆէնտի Զ. Շրջանակի Թաղապետութեան առաջին երկրաչափ և Թաղապետութեան խորհրդական եղած է երկար տարիներ. Վերջէն Կ. Պոլսոյ Թրամուէյից ընկերութեան ընդհանուր տնօրէն անուանուելով՝ ընկերութեան նոր հաստատուած ժամանակ, կազմակերպած է այդ ընկերութիւնը։

—Գերմանացի Տոքթ. Շլիման, որ Տարտանէլի կողմերն հնութիւններ կը խուզարկէ, երէկ մայրաքաղաքս եկաւ։

—Երէկ Պոլսոյ Չէյրէք Եօքուշու անուն տեղը տան մը վրայ աշխատող գործաւոր մը վար ինկաւ և թեւէն ու մէկ ոտքէն ծանր վէրքեր ստացաւ։

—Զմիւռնիոյ [illegible] լրագրոյն մէջ կը կարդանք թէ Այտինէոյի թաղին մէջ գտնուած Վաշան աղայի գործարանին գործաւորներէ մին Պետրոս, 50 տարեկան, կաթսային մէջ ինկեր և ընկերներէ մին Խայըրպէգ Ղազարոս օգնութեան փութալով ազատեր է Պետրոսն, որոյ մարմնոյն կէս մէջքէն վարի մասը բոլորովին այրեր է. Խայըրպէգ Ղազարոս, կը յարէ [illegible], իրաւունք ունի այլ եւ իր մականունը փոխելու իւր այդ բարի գործին համար։

—Կայսերական հրամանաւ Հալէպի մէջ Միլլիյէի նախնական վարժարան մը պիտի կառուցուի. Նահանգին մէջ յանձնաժողով մը կազմուած է կայսերական այդ հրամանը գործադրելու համար։

—Երէկ առաւօտ Պանտրմայէն մայրաքաղաքս եկող Մոխտաւէի երկու շոգենաւք 2.300 ոչխար բերին։

—Հալէպի գաւառական թերթին մէջ կը կարդանք թէ կուսակալին նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուած է նահանգին հանրօգուտ գործերը կանոնաւոր վիճակի մը վերածելու համար։

—Յառաջիկայ ուրբաթ օր տեղի պիտի ունենայ Այ Ստէֆանոսի շրջակայքը գտնուած Այիմամա անուն երկրագործական տիպար-ագարակին բացման հանդէսը։

—Պէրութի բանտին մէջ անձնասպանութեան փորձ մը կատարուած է. Բանտարկեալներէ մին բանտին ճեմելիքին մէջ ինքզինքը մեռցնել փորձած է [illegible] մը խուլափողը կտրելու աշխատելով, սակայն չէ յաջողած և վզին վրայ թեթեւ վէրք մը միայն գոյացած է։

—Նախընթաց օր ոստիկանութեան պաշտօնեայք Սիրքէճիի կողմը Բիճ Ալի և Ֆազըլ անուն երկու քսակահատներ ձերբակալեցին. Չարագործք այդ կողմերը բազմութեան մէջ կը թափառէին, ընդհանրաբար իրենց արհեստն ի գործ դնելու նպատակաւ։

—Նիկոմիդիայէն կը գրեն թէ երկաթուղոյ գծին մինչեւ Ատաբազար ու Սապանճա երկարաձգուելը վնասած է Նիկոմիդիոյ առեւտուրին, որովհետեւ Ատաբազարի ու Սապանճայի վաճառականք սկսած են ուղղակի մայրաքաղաքիս հետ կատարել իրենց առեւտրական գործողութիւնները։

—Կայսերական անձնական զօրաբանակէն ութսուն հեծեալ զօրքեր երէկ առաւօտ Նիկոմիդիա ղրկուեցան։

ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Մեր ընթերցողաց ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք ժամացոյցի եւ գոհարեղինաց Սամուէլեան վաճառատան ծանուցման վրայ, որ հրատարակուած է մեր չորրորդ երեսին մէջ. Ամէն անոնք որք դիմած են այդ վաճառատունը, միշտ գոհ մնացած են թէ՛ ապրանաց ընտրութենէն և թէ՛ աժանութենէն։

ՀԵՌԱԳԻՐԱԼՈՒՐՔ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ՊԵՐԼԻՆ, 25 Յունիս. — Ռայխսթակի մէջ, Արեւելեան Ափրիկէի համար խնդրուած վարկերուն երրորդ ընթերցման առթիւ, կառավարութիւնն ըսաւ թէ կարելի է որ Ռայխսթակի ներկայ նստաշրջանին մէջ ներկայացուի անգլօ-գերմանական համաձայնութիւնն. Առաջիկայ նստաշրջանին մէջ պիտի ներկայացուի գաղթային ապագայ քաղաքականութեան ծրագիրը. Վարկերն անվէճ ընդունեցան.—Զինուորական օրէնքին երկրորդ ընթերցման առթիւ, Զօր. Քափրիվի հերքեց կաթոլիկ կուսակցապետ Պ. Վինտհորսթի յարձակումները Պ. Քրիսփիի դէմ, յայտարարելով թէ անպատշաճ է քննադատել Երրեակ Նիզակակցութիւնն, ըստ որում Գերմանիա որոշած է պահպանել Երրեակ Նիզակակցութիւնը նոյն իսկ երբ Պ. Քրիսփի հրաժարի հանրային գործոց վարչութենէն. Գերման կառավարութիւնը զինուորական գործոց ծառայութեան տեւողութիւնը չի կրնար զեղչել առայժմ, բայց կը խոստանայ աշնան չափ մը զօրք իրենց տուները ղրկել։

—Վիլհէլմ Կայսր ազնուականութեան տիտղոս տուաւ Արեւելեան Ափրիկէի կայսերական կառավարիչ Վիսման հազարապետին։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՐԱ, 25 Յունիս.—Երեսփ. Ժողովոյ մէջ, Պ. Սմիթ յայտարարեց ի դիմաց կառավարութեան թէ անօգուտ է պատուիրակ մը ղրկել ի Հէլիկոլանտ՝ կղզեցւոց կարծիքն իմանալու համար Գերմանիոյ թողման վրայ. զի կառավարութիւնն արդէն գիտէ կղզեցւոց կարծիքը. Սըր Ճէյմս Ֆէրկիւսըն ևս յայտարարեց թէ կառավարութիւնն առայժմ չունէր բան մ'ըսել այն խնդրոյ վրայ թէ միւս Տէրութիւնք, մաքսային նպաստաւոր տրամադրութեանց դէմ, Ափրիկէի մէջ պիտի վայելե՞ն անմաքս Բրետնեի արտօնութիւնը, զոր Գերմանիա և Անգլիա փոխադարձաբար շնորհած են իրարու, ըստ վերջին կարգադրութեան.—Ֆրանսա յետաձգեց բանակցութիւններն՝ եգիպտական պարտուց փոխման խնդրոյն գումարին գործածման մասին. բայց կարելի է ի մօտոյ վերսկսին այս բանակցութիւնք, քանի որ Ֆրանսա յօժարամտութիւն կը ցուցնէ։

ՀՆՏԱԽՏԻ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԻԵՆՆԱ, 25 յունիս.—Աւստրեան կառավարութիւնը տեղային իշխանութեանց հրահանգներ ղրկեց հնտախտի դէմ ամեն զգուշական միջոցներն ի գործ դնելու. Մինչեւ իսկ կ'ըսուի թէ կասկածելի երկիրներէ և ընդ նոսին Ասիական Թուրքիայէն գործածուած հագուստներու ներածումն և փոխանցումը պիտի արգիլուին։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

ՍՈՖԻԱ, 25 յունիս.—Ֆերտինանտ իշխան փոթորկի միջոցին շոգենաւով Ռուսճուքի մէկ ծայրէն միւսը գացած պահուն, կայծակ ինկաւ շոգենաւուն կայմին վրայ. Իշխանն երկու քայլ միայն հեռի էր կայմէն, բայց չվնասուեցաւ. Այսօր ի Նիշ թովա կը սպասուի, ուր եկած է նաեւ Պ. Սթամպուլով։

ՎԻԵՆՆԱ, 25.— Քալնոքի կոմս աղեաց տկարութենէ կը նեղուի, բայց քիչ մը աղէկ է. Այնու հանդերձ, 5 6 օր ևս անկողինէն չի կրնար ելնել։

ԼՈՆՏՐԱ, 25.— Միութենական Ազատականք, ընդ տնօրինութեամբ Լորտ Հարթինկթընի և Պ. Չէմպըրլէյնի, ժողով մ'ընելով, որոշեցին պաշտպանել այժմեան պահպանողական նախարարութեան։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 14 Յունիս

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոց. ([illegible])		20 34
Պորսային գոցուելէն վերջը	»	20 31
Պորսայի մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուելուն	»	20 32 1/2
Կէս օրին	»	20 30
ԽՈՍՏԱԳՐԱՑ ՏԱՒԻՂԻ		
Երէկ երեկոյ		60 38
Այս առաւօտ		60 33
Կէս օր		60 38
ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ		
Փոխառութիւն	A. Սէրի	43 1/4
»	B. »	25 3/8
»	C. »	20 87
ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ		
Ծխախոտի մենաշնորհ	Անգլ. Լր.	5 6
[illegible] մենաշնորհ	Օսմ. »	9 38
[illegible]	» »	7 16
[illegible]	» »	5
Թրամուէյ	» »	502
Ռումելիի երկաթուղի	Ֆր.	79 1/4
[illegible]	Գ. Կ.	142

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 25 Յունիս, ժամ 3 վայր 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 ⁰/₀	93 10[*]
» » 4 1/2 ⁰/₀	106 50
Օսմանեան յանձնական Սերի Դ.	19 07 1/2
Օսմանեան երկաթուղի	80 25
» Բէժիք բաժնեթուղթ	275
Պանք Օթօման	610
Գրէտի Լիոնէ	747 50
Իտալական Ռանթ 5 ⁰/₀	96 35
Հիլլէնական 5 ⁰/₀	482 50
Բերկերինէ թեւեր (1890)	420
Եգիպտական միացեալ	487 50
Պանք տը Բարի	8 6 25
Օսմ. մաքս. արժէթուղթ	473 75
Սուէզի ջրանցք	2362 50
Սպանիական արտաքին	76 5/16
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 15

Լոնտրա, 25 Յունիս, ժամ 6 վայր — երեկոյ

Անգլ. յանձնական	96 3/4
Օսմ. » Սերի Դ.	18 15/16
» » » Ա	43 1/4
» » » Բ.	25 5/8
» » » Գ.	19
Փոխառութիւն 1877	103 3/4
Պանք Օթօման	14 5/16
Եգիպտական միացեալ (Իւնիֆիյէ)	96 9/16
» առանձ. (բրիվիլէժիէ)	101 7/8
Տայրա Սանիէ	86 5/8
Տօմանիալ (փոխառ. Րօչիլտ)	102 1/2
Հիլլէնական 5 ⁰/₀	95
Մոնօբոլ »	78 3/4
Ռուսական 1889	98
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 15

Վիեննա, 25 Յունիս, ժամ — վայր —

Օսմանեան երկաթուղի	87 40
» Բէժիք բաժնեթուղթ	122 1/4
Փոխանակութիւն Լոնտրայի վրայ	117 25

Պէրլին, 25 Յունիս, ժամ — վայր —

Փոխանակութիւն Լոնտրայի վրայ	20 35
Ռուսլ. Թղթադրամ	233 1/2
Օսմանեան երկաթուղի	81
Օսմանեան յանձնական Սերի Դ.	18

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՍԿԻՒՏԱՐԻ

Խորհուրդս կը փութայ իւր խորին շնորհակալութիւնը յայտնել հրապարակաւ առ հետեւեալ բարեկամ ճեարս որք [illegible] ... ընկերութեանս [illegible] բարերարս։

Մեծ. Տոքթ. Տօմիկ էֆ. [illegible]
,, [illegible]
,, [illegible]
,, [illegible] ,, Ակնոցներ 2 [illegible]
,, [illegible] ,, [illegible]

Ատենադպիր Լ. ՍՆԴՐՕՍԵԱՆ — Ատենապետ Գ. ՄՆԱՑԵԱՆ

ՂԱՐԻՊ ՄԸ

«Ա՜ս ի՞նչ կեանք. Խուլէ— (1) հայրենիքէս չըլլայի. սատանային խաբուեցայ, Ա՜խ. աճէնք (2) աս գիշեր ալ ո՞ւմ հետ պիտի անցունեմ. բաց (3) չէ՞ մի որ բարեկամէս» զատուելէն ետքը նորէն ալ խանն եմ.....

Ամէն օր այս էր գրեթէ Թորոսին հառաչանքը.

Վեց տարիէ վեր եկած էր Պոլիս իւր հայրենիքէն.

Պոլիս գալուն երկրորդ օրը խանին ղանէն ղուրս եկած էր իւր բախտն որոնելու համար.—Բարեբաղդ մը օրջանութեամբ ընչին օրականով մը հիւանդ աշակերտեցաւ.

Իր երկրին բաւական հարուստ ընտանիքէն ալ էր. Ծնողքը մեռնելէն յետոյ գումար մըն ալ ժառանգ ձգած էր իրեն. բայց չափահաս չըլլալուն՝ իւր խնամակալին, եղբօրն յանձնուած էր. Ուստի բնական էր թէ կեցած խանն իրեն համար դժոխքէ մը աւելի գէշ տպաւորութիւն պիտի ըներ.

Համակրելի երիտասարդ մըն է Թորոս, եւ առաջին տեսնելուս սիրեցի զինքը.

. .

Իւր եղբօր խնամոց յանձնուելէն քիչ յետոյ, եղբայրը փափագած էր ամուսնացնել զԹորոս. Ա՛ա այդ միջոցին աղջկան կամ ամուսնութեան խօսք կը բանար անոր.

—Աղբէ՛ր, կ՚ըսէր, պէտք է որ նշանուիս, ամուսնանաս, պէտք է որ ծլիս ծաղկիս. հայր չունինք, մայր չունինք. գէթ (4) ընկեր մը պէտք է.

Թորոս՝ ըստ գաւառական սովորութեան՝ կ՚ակնածէր մեծ եղբօրմէն, չէր կրնար պատասխան մը կամ հաւանութեան նշան մը տալ.

Աղբէրնիկը (5) մէջ մտաւ, ու համոզեց. սակայն կը մնար աղջկան ընտրութիւնն. Հակառակ իրենց սովորութեանց, այդ ընտրութիւնը Թորոսին ձգուեցաւ.

Դժուարին պարագայից մէջ կը գըտնուէր Թորոս. զի մինչեւ նոյն օր աղջկան մը երեսը չէր դիտած ուշի ուշով. Հիմայ պէտք էր փնտռել, գտնել իւր գիւղին աղջիկներն. ականջ կը սրէր աղջկան մը խօսք եղած ժամանակ.

—Ի՜նչ բարիտ աղջիկ է Օվօին աղջիկը, կ՚ըսէր կին մը.

—Ի՜նչ խոռոչ (6) ալ աղուոր մազեր ունի, կ՚ըսէր միւսն.

—Վո՜ւյ, շատ խոնար (7) է Վարդանուշը, կ՚ըսէր ուրիշ մըն ալ.

Վարդանուշ իրօք գեղեցիկ էր. այդ պատճառաւ ահցացուց խօսակցութեան առարկայ կ՚ըլլար միշտ.

Թորոս Վարդանուշին վրայ այսքան գովեստ լսելէն յետոյ ամեն բան որոշած էր,—գիմած էր աղբերկնոջն, և առաջարկած Վարդանուշը.

Ամէն մարդ հաւանած էր այս ընտրութեան. ամենք ալ կենամանած առ նախանձու.

. .

Նշանուելէն ետքը Թորոս անհամ գիտա էր ամէն օր Վարդանուշը տեսնելու տենչանօք. Բայց ի՞նչպէս տեսներ. կենացը մէջ անգա՛մ մը միայն յաջողեցաւ. այն ալ շատ սուղ.—Վարդանուշ մօրն հետ գետ գացած էր լուացքի համար. Թորոս ալ եռուէն գացած կը դիտէր գաղտագողի. ո՜րքան ի տես՝ երեսը ծածկեց Վարդանուշ իր լաչակով.

Հրաբորբոք սիրտ ունեցողի համար կաթիլ մը ջուրն ովկիանոս արժել կը թուի. սակայն Թորոս աւելի բորբոքեցաւ.

Օր մը երկու կարմիր, կաս կարմիր գեղեցիկ խնձորներ ձեռք անցունելով Սահակ էմմին միջոցաւ նշանածին ղրկեց.

Սահակ էմմին բարի ծերուկ մըն էր. Ովէ քեահեային աղի անդին գործերը կ՚ընէր պատառ մը հացի համար. Ջափազանց ալ գաղտնապահ էր. անոր համար կը պատուէին զինքն ամէն տեղ իբրեւ սկզբունքի տէր մարդ.

Ծերուկը տուն երթալուն մինակ գտաւ զՎարդանուշ. Այդ առանձնութենէն օգուտ քաղելով ըսաւ.

—Աղջի՛ գէի աղւոր բան մը բերեցի.

—Ի՞նչ է ան կէնէ Սահա՛կ էմմի.

—Նայէ՛, երկու հատ խնձոր.

Եւ տուաւ խնձորներն աղջկան, որ ձեռքն առնելուն՝

—Աղջի՛ գիտես վե՞վ տուեց, չարունակեց ծերունին.

—Չէ՛, ի՞նչ գիտնամ.

—Թորոսը.

Վարդանուշ խոկոյն իւր ձեռաց խնձորները գետին ձգեց կարմրելով.

Սահակ էմմին ստիպման վրայ վերցուց առաւ ու մէջքի գօտին մէջը գետեղեց.

. .

Թորոսին ժառանգութիւն ձգած դրամն անմատչելի եղաւ իրեն. ուստի՝ իւր չորս տարուան նշանածէն բաժնուելով 1884ին Պոլիս եկաւ «գործ» գտնելու համար, որպէս ամէն օր հեռաւոր վայրերէն կուգան մեր եղբարք միեւնոյն նպատակաւ.

Պոլսոյ մէջ հիւանդութիւնը սովրելէն վերջը բարձր բաներու աչք նետեց Թորոս. մինչեւ իսկ Գեղարուեստից վարժարանի ճարտարապետական ճիւղին աշակերտ գրուեցաւ, ուր մինչեւ ցարդ կը շարունակէ իւր գաւառական տոկուն բնաւորութեամբ.

Այս օրերս հայրենիք գնաց Թորոս ամուսնանալու համար.

Իցի՜ւ թէ մեր բոլոր գաւառացի եղբարք, որք «գործ» գտնելու համար Պոլիս կը գիմեն, Թորոսի օրինակին հետեւէին.

Կ. Ց. ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ

1) Իցիւ թէ. 2) Նայինք, տեսնենք. 3) Բայց. 4) Գոնէ. 5) Եղբօրկին. 6) Ո՜րչափ. 7) Պարկեշտ.

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՍ

Ժողովրդական թերթերու մէջ գիտութեանց և արհեստից վրայօք գրողներ երբեմն չեն ըներ խնդրոյ ընտրութիւնը. ժողովուրդը՝ որ առ հասարակ ոչ գիտուն է և ոչ արհեստագէտ, կը հետաքրքրի թէպէտեւ եւ սորվիլ կ՚ուզէ ամէն բան, բայց երբ իւր հասկցողութեան չափէն վեր է խնդիրը, կա՛մ կը ձանձրանայ եւ չի կարդար եւ կամ թէ ծուռ ու մուռ կերպիւ զայն ըմբռնելով, վայրկեան մը գիտունին կամ արհեստագէտին ինքզինքը կը հաւասարեցնէ եւ անձնական գոհացում մը կ՚ունենայ. բնականաբար կ՚սպասէ օրին և ժամանակին որ սորվածը գործադրէ. Արդ՝ եթէ ըմբռնումը սխալ կամ անկատար է, անկէ յառաջ գալիք նիւթական կամ բարոյական վնասը գործել ժողովուրդը ինքը կը տուժէ. Այս պատճառաւ ժողովրդոյ հետ գիտութեան կամ արհեստի վրայօք խօսուած ատեն պէտք է զգուշութեամբ վարուիլ և լաւ ընտրել խնդիրը, պարզելով զայն կարելի եղածին չափ որպէս զի անկէ օգուտ մը յառաջ գայ.

Իւրաքանչիւր արհեստի և գիտութեան համար յատուկ հրատարակութիւններ կան, թերթեր կան, որք իրենց մասնաւոր ընթերցողները ունին, և որք միայն կարող են զանոնք կշռելու և գնահատելու. Այդ գրուածոց մէջ կրնան ըլլալ կարեւոր և հետաքրքրական մասեր զորս ժողովրդային լրագիրք ընդօրինակութեամբ կը ծանուցանեն հասարակութեան առանց անոնց ստուգութեանը և կարեւորութեանը մասին երաշխաւոր լինելու. Եթէ գիտունը կամ արհեստագէտը կատարէ այդ պաշտօնը հարկաւոր կերպով, կրնայ իւր վրայ բարոյական պատասխանատուութիւն հրաւիրել.

Բժշկութեան վրայ մասնաւորելով մեր խօսքը, որոյ համար յիշեալ տեսութիւնները ըրինք, յայտնի է թէ այս արհեստը ամեննցուն ուշադրութեանը առարկայ եղած է, անոր մէն մի յառաջդիմական քայլը գոհութեամբ և ուրախութեամբ կը գիտեն, և վերջին ծայր հետաքրքիր է ժողովուրդը անոր վրայօք խօսելու և լսելու, որովհետեւ իւր կեանքը և առողջութիւնը վտանգի ենթարկող բազմաթիւ պատճառներուն դէմ պաշտպանութիւնը անկէ կ՚սպասէ.

Դժբաղդաբար բժշկութիւնը պարզ արհեստ մը չէ որ ժողովրդեան դիւրամատչելի ըլլայ, շատ մը ուսմանց բովանդակութիւնն է որ երկու գլխաւոր մասերու կրնայ բաժնուիլ. Մին որ նախապատրաստականն է, այն է տարրերները, բուսականն, կենդանեաց ուսումները, բնական գիտութիւնը, աշխարհագրութիւնը եւն. որք այլ և այլ գիտական և արհեստական ճիւղերու մէջ արդէն պէտք են. իսկ միւսը բուն բժշկութիւն ըսուածն է որ գործելու շատ մը ուսումներու բաժնուած է գործ ածելու է աստ թուել.

Այս պարագային մէջ բժիշկ մը հասարակութեան առջեւ խօսած ատեն պէտք է խորհի այնպիսի բացատրութիւններ գործ հասկնալու համար բժշկութիւն պէտք է գիտնալ, և ի՞նչ հարկ ինձ գիտութեան ամենախորին խաւերուն մէջ, ի՞նչ գոհացում բժշկին համար երբ ունկնդիրը կամ ընթերցողը հասարակութեամբ կամ քաղաքավարութեամբ միայն պիտի հաւանի. Արդէն այնպիսի խնդիրներ կան արհեստին մէջ որոց բժիշկն ինքն արդէն համոզուած չէ. օրինակի համար, կարգ մը հիւանդութեանց մէջ, հիւանդին մարմնոյն զանազան կողմերը քննելով գտնուած են տեսակ տեսակ ամենափոքր միջատներ որք միքրոպ կ՚անուանուին, առանց գոյութիւնը ամէնէն զօրաւոր մանրացոյցը հազիւ թէ կարող է հաստատել, ցարդ գիտութիւնը դեռ չկարողացաւ ճշդել թէ այդ միքրոպները հիւանդութեանց ուղղակի պատճառնե՞րն են թէ անոնց արտադրութիւնը և թէ ի՞նչ միջոցներ գործածելու է անոնց դէմ, ո՞ր դեղերով վանելու է, հին բժշկութիւնը բոլորովին յեղաշրջելո՞ւ է. Աչուառնիկ կարգ մը հարցումներ որոց համար բժշկութիւնը դեռ որոշ պատասխան մը չունի. Ուրեմն ի՞նչ հարկ այսպիսի տարակուսելի խնդիրներով, միքրոպներու պատկերներով ժողովրդական թերթերու մէջ զբաղեցնել հասարակութիւնը. դեռ ո՞րչափ այսպիսի անկախ մնացած հարցումներ կան գիտութեան մէջ.

Բայց մեր խօսքերէն այնպէս չի կարծուի թէ ժողովրդեան հետ բժշկութեան վրայ խօսելու արգելք կը յարուցանենք և թէ քուրմերու ժամանակին նման բժշկութիւնը սուրբ և նուիրական գիտութիւն մը ձեւացնելով տաճարին մէջ կը փակենք. ընդհակառակն՝ ժողովրդային թերթեր միշտ հաղորդելու են հասարակութեան ինչ օգտակար ծանօթութիւն որ կը տեսնեն և որոնք ռամկին հասկնալի են. Իսկ բժիշկք՝ փոխանակ տեսաբանական, անգամագննական և այլ այսպիսի մասերու վրայօք խօսելու, աւելի լաւ կ՚ընեն և աւելի օգտակար կ՚ըլլան ժողովրդեան երբ առողջապահութեան վրայ միայն կեդրոնացնեն իրենց ուշադրութիւնը. Առողջապահութիւններ կան զորս խնամօք ծածկելու է հասարակութենէն որպէս զի նորա յարաբերական երջանկութիւնը չի վրդովի. հասարակութեան առջեւ բժիշկին ընթացքը նոյնը պէտք է ըլլայ ինչպէս հանդէպ իւր հիւանդին. միթէ բժիշկ մը կարո՞ղ է ըսել իւր հիւանդին ամեն ինչ որ գիտէ նորա տկարին վրայ. հրապարակի վրայ, ժողովրդային թերթերու մէջ նոյնպէս ներելի չէ իրեն ուրիշ կերպով վարուիլ, վասն զի իւր հիւանդը այդ ժողովրդին մէկ անդամն է.

Իմ պատուարժան արհեստակիցներէս ոմանք [illegible], մինչեւ իսկ ըստ իրենց «ըզգան» ճշմարտութիւններն երեւան կը հանեն. ի՞նչ օգուտ ունի, և եթէ այդ ճշմարտութիւն կործանածը անկատար հասկցողութենէ մը ծագում առած է, այն ատեն ի՞նչ գայթակղութիւն.

Աչուառնիկ Տոքթ. Տօպրաշեան առաջնակարգ խնդիր մը ձեռք առնելով կ՚ուզէ հաստատել թէ պատուաստը ծաղկի հիւանդութեան դէմ ոչինչ է, թէ անկէ պաշտպանուած ըլլալու յոյսն և խնդութիւնը պատրանք է. Այս կարծիքը ճշմարտութեան կարգ անցնելով կը ծանուցանէ հասարակութեան և անով անչափ ծառայութիւն մը մատուցանել կը կամի (1).

Ցիրաւի եթէ պատուաստը անօգուտ բան մ՚է, այն ատեն ի՞նչ մեծ յուսախաբութիւն, վասն զի անցեալ դարուն, պատուաստը գտնուելէն առաջ, մի միայն Եւրոպայի մէջ ծաղկէն մեռած 400.000 զոհերուն երկրորդ մէկ տեսարանին պէտք է սպասէ մարդկութիւնը ամէն վայրկեան ահուդողով. Այս ձախորդ մարգարէութիւնը պէտք է հեռուանք սեպուի վերոյիշեալ կարծիքին.

Տոքթ. Տօպրաշեանի հանրածանօթ անձնուիրութիւնը ծանրակշիռ ըրած է իւր յայտարարութիւնը, մանաւանդ որ իւր երեք զաւակները և իրեն գիմող շատ մը ընտանիքներէն և ոչ մին պատուաստած ըլլալը կ՚իմացնէ. Այս իրողութիւնը տարակոյս չի ձգեր թէ Տոքթ. Տօպրաշեան կատարելապէս անկեղծ է իւր համոզմանը մէջ.

Երբ խնդիրը առաջնակարգ և կենսական ըլլար, Տոքթ. Տօպրաշեան իւր համոզմանը մէջ հանգիստ կրնար թողուիլ, բայց իւր պաշտօնը և ուրիշները իւր օրինակին հետեւցնելու համար ըրած անուղղակի հրաւէրը պարտք կը դնէ իւր արհեստակիցներուն վրայ լուրջ քննադատութեան ենթարկել իւր արտայայտած կարծիքը.

Տոքթ. Տօպրաշեան իւր յայտարարութեանը մէջ երեք գլխաւոր կէտեր յառաջ կը բերէ իբրեւ փաստ պատուաստին անօգուտ ըլլալուն վրայ.

Ա. Լոնտոնի Բրուքզէնք անուն բրոֆէսորի [illegible] մակագրով գործը ընդդէմ պատուաստի.

Բ. Լոնտոնի մէջ հրատարակել Լանսէթ անուն բժշկական թերթին յիշեալ բրոֆէսորին կարծիքները հերքելու կամ մեղմացնելու մասին անկարող ըլլալը՝

Գ. Անգլիոյ պաշտօնական տամարէն քաղուած ցուցակ մը ըստ որում 1850էն 1880, երեսուն տարուան մէջ ի Լոնտոն ծաղկէ մեռնողներուն թիւն է հետեւեալը.

Տարեկան	Բն. բնակչաց Լոնտոնի	Ծաղկէ մեռ.
1851-60	2.570.489	7.150
1861-70	3.018.193	8.347
1871-80	3.460.486	15.551

1870 էն 80, Լոնտոնի ժողովրդեան ⁰/₀ին մինչեւ 95ը պատուաստուած ըլլալով հանդերձ, անտարակոյս նշանակութեան արժանի է մեռնողներուն թիւը որ նախորդ տասնամեայ շրջաններէն աւելի շատ բարձրանալով 15.551ի հասած է.

(1) Տես Արեւելք Թիւ 1913.

Ահիս Տոքթորը կ՚երեւի թէ Բրոֆէսոր Բրուքզէնքի կարծիքն և Լանսէթի անյաջողութենէն աւելի հմայուած կ՚երեւի 1880ին հրատարակել և ի վեր անդր նշանակել պաշտօնական ցուցակէն, զոր ի մէջ բերելով կը յարէ. «Աչուառնիկ թուաբանական պարզ համեմատութիւն մը կը ցուցնէ թէ պատուաստը ի՞նչ ազդեցութիւն ըրած է ծաղկի անհետացման մը բայց». Ուստի մեք ալ պիտի ջանանք թէ՛ մեր ազնիւ արհեստակիցը և թէ Արեւելքի ընթերցողները համոզել միեւնոյն կերպիւ, այսինքն, թուաբանական պարզ համեմատութեամբ թէ ծաղկի հիւանդութենէն պաշտպանուելու համար պատուաստը պէտք է.

Բայց նախ կ՚ուզենք քիչ մը փարատել այն շլացումը որով շրջապատած է Բրոֆէսոր Բրուքզէնքի գիրքը եւ Լանսէթ թերթը.

Մենք բաղդ ունեցած չենք զԲրոֆէսոր Բրուքզէնք ճանչնալու և անոր վրայօք ուրիշ անգամներ լսելու, կը հաւատամք թէ Լոնտոն քաղքին մէջ այդ տիտղոսը կրելու ամէն արժանաւորութեանց տէր բժիշկ մ՚եղած ըլլայ, արդէն իւր յանդուգն գործը կրնայ ապացուցանել իւր հմտութեան բարձր աստիճանը, կը հաւատամք թէ կրնայ նմանիլ ուրիշ երկրաց Բրոֆէսորներու որք՝ խնդիր մը ձեռք առնելով տարիներով և մինչեւ գերեզման կը մաքառին իրենց հակառակորդաց դէմ զանազան հրատարակութեամբ, նոցա խօսքերուն շատութիւնը կամ քիչութիւնը նշանակութեան արժանի չէ, որով Բրոֆէսոր Բրուքզէնքի հրատարակած գըրքին երկու ընդարձակ հատորներէ բաղկացած ըլլալը [illegible] մեր ազնիւ ջանալ համոզել ընթերցողը.

Աչուառնիկ Օգիւզ-Սիւրէնի syphilisation անուն բազմաշխատ մեծ հրատարակութիւնը որ այսօր Թանգարանաց մէկ անկիւնը ձգուած է, որոյ միակ արժէքն է հաստատել թէ բրոֆէսոր մը ինչպէս կատարեալ կերպիւ կը խաբուի. Միթէ Փարիզի Բէգէրը բրոֆէսոր չէ՞, որ իւր քանի մը հաւատարիմներովը այնչափ ատեն մաքառեցաւ և դեռ կը մաքառի Ակադեմիայի մէջ ընդդէմ Բասդէօրի որուն չանց կատարութեան դէմ ըրած նշանաւոր գիւտը վերջապէս կը փայլի ընդհանուր Եւրոպայի գիտական աշխարհին մէջ. Միթէ՞ ժուլ Կէրէնի նման ճոխ գիտակցութեան տէր մէկը ունեցա՞ծ է Փարիզի Ակադեմիան, անոր որ 40 տարի շարունակ կը քարոզէր թէ քոլէրան տարափոխիկ հիւանդութիւն մը չէ, և որ իւր խորին ծերութեանը մէջ, Գաղղիոյ վերջին քոլէրային ժամանակ, դարձեալ նոյնը կը պնդէր. Իւր կայմակիցները հետզհետէ կորսուած, իւր փաստերը գիտական նոր գիւտերով ջախջախուած, որոնց ծնցած բոլոր Ակադեմիայի մէջ, դարձեալ գաղափարային հրաշալի յղացմամբ նոր ապացոյցներ և ուրիշ փաստեր մէջ բերելով տարակուսի մէջ կը ձգէր իւր ընկերները, որք կ՚ափսոսային այդ պատկառելի ծերունւոյն դեռ երիտասարդ մտքին վրայ.

Ուստի բրոֆէսորներն ալ կը խաբուին, բազմաթիւ օրինակներ կան գիտութեան մէջ.

Բրոֆէսոր Բրուքզէնքի գիրքին վրայօք մեր ազնիւ ուսթեգը կ՚ըսէ թէ բժշկական աշխարհն անակնկալ ապշութեամբ կարդաց իւր գործն. Չենք գիտեր թէ անգլիական և ուրիշ բժշկական թերթեր անոր վրայօք խօսած չըլլան, բայց ինչո՞ւ գաղղիական թերթեր լռութեամբ կ՚անցնին. Գաղղիա՝ բժշկական աշխարհին մէկ կարեւոր մասը չէ՞ կազմեր, և արդեօ՞ք այդ լռութիւնը անտարբերութեան նշան է.

Գալով Լանսէթին՝ Բրոֆէսոր Բրուքզէնքի յառաջ բերած խորհրդութիւնները հերքելու կամ մեղմացնելու անկարողութեանը, ասոր կարեւոր փաստ մը չի կրնար սեպուիլ. Եւրոպական մեծ կեդրոններու մէջ ուր համալսարաններ կան, խումբ մը բըժշկական թերթեր կը հրատարակուին Լանսէթին նման, որոց մէջ տրուած տեղեկութեանց գրեթէ ամէնը ընդօրինակութիւն է, ինչպէս վիրաբուժական, բժշկական, դեղագործական ժողովոց եւ ակադեմիայի նիստերը, ուրիշ լրագրաց մէջ տեսնուած կարեւոր մասերը, մասնաւոր բժշկաց յօդուածները և դատախօսութիւններ, այնպէս որ լրագրին բուն խմբագրութեան այնչափ քիչ գործ կը մնայ որ խիստ շատ անգամ խմբագրական բըռուածը չի տեսնուիր, եւ բժշկական խընդիրներ սովորական լուրերու չեն նմանիր որպէս զի կարենայ ըսուիլ թէ այս ինչ թերթը հերքեց կամ այն ինչը հաստատեց, այլ հարկ է ակադեմիայի, ժողովի և կամ յօդուածագրի մը անուամբը ճշդել խընդրոյն արդիւնքը. Արդ՝ եթէ Բրոֆէսոր Բրուքզէնքի յառաջ բերած խորհրդութիւնները հերքելու կամ մեղմացնելու անկարող եղած է Լանսէթ, որոյ անունը փոյթեններով մեր ազնիւ արհեստակիցը, զայն բժշկական թերթ կ՚անուանէ, պէտք է հասկնալ որ այդ թերթին խմբագրութիւնը կազմող բժիշկները անկարող եղած են, որք իրենց մասնաւոր գաղափարները միայն կը ներկայացնեն.

Տոքթ. Տօպրաշեան կ՚իմացնէ նաեւ թէ անցեալ տարի Անգլիոյ մէջ 16 երեւելի մասնագէտներէ և բժիշկներէ բաղկացեալ յանձնաժողով մը կազմուած է որ այժմ կը շարունակէ իւր ուսումնասիրութիւնները պատուաստի նկատմամբ ու տակաւին չէ վերջացուցած ։։

Տոքթ. Տօպրաշեան՝ աւելի աղէկ կ՚ըլլար եթէ փոխանակ մի երեւելի բժշկի գրքին հետեւելու, սպասէր 16 երեւելի բժշկաց յանձնաժողովին աշխատութեանց փակմանը և ըստ այնմ դատապարտէր պատուաստը.

Բայց անապարենք համոզելու մեր ազնիւ արհեստակիցը թուաբանական պարզ համեմատութեամբ որ իւր գլխաւոր փաստն եղած է 1880էն ի վեր, այսինքն Անգլիոյ պաշտօնական ցուցակին հրատարակութենէն ի վեր.

1875էն առաջ Բրուսիոյ և Աւստրիոյ մէջ պատուաստի օրէնք չկար, ստիպողական օրէնք մը ըստ որում ամէն անհատ պէտք է պատուաստուած ըլլայ. Այդ երկու մեծ երկիրներու մէջ այն ատեն ժողովուրդք ծաղկին հաւասարապէս զոհեր տըրուած են. Սպրաղարեցի Տոքթ. Շմիտէկ այս մասին վիճակագրական մասնաւոր խուզարկութիւններ ընելով (1) գտած է թէ միջին հաշուով, տասնամեայ շրջանի մը մէջ 100.000 բնակչէն 33.84ը մեռած են երկու կողմանէ. Իսկ 1875ին՝ Բրուսիոյ մէջ պատուաստի օրէնքն հաստատուելէն վերջը մեռելոց թիւը 2.23 եղած է, այսինքն,

Բնակիչ	Մեռեալ	
100.000	33.84	1875էն առաջ
100.000	2.23	1875էն վերջը

Իսկ Աւստրիոյ մէջ այդպիսի օրէնք մը չըլլալուն ոչ միայն մեռեալներու թիւը չէ նուազած այլ ընդհակառակն 27 անգամ աւելի շատցած է, համաճարակներու պատճառաւ, ինչպէս,

Բնակիչ	Մեռեալ	
100.000	33.84	1875էն առաջ
100.000	60.11	1875էն վերջը

Գաղղիան՝ ուր պատուաստի ստիպողական օրէնք կայ, բաղդատելով Պէլճիգայի հետ ուր տեղ միայն սովորութիւնը կայ, գըտնուած է.

Բնակիչ	Մեռեալ	
100.000	1.11	1875էն 84 Գաղղիա
100.000	44.36	» » » Պէլճիգա

Հաս ուշադրութեան արժանի կէտ մը կայ, այն է թէ Անգլիոյ ուշ ուշ պատուաստի համար օրէնք կայ և Տոքթ. Տօպրաշեանի ցուցուցած վիճակագրութեան մէջ, վերջին տարիներ 1870էն 1880 Լոնտոնի ժողովրդեան 100էն 95ը պատուաստուած ըլլալուն հակառակ մեռեալներուն թիւն աւելցած է. Ի՞նչ է ասոր պատճառ.

Պատուաստը իւր զօրութիւնը ժամանակ անցնելով կը կորսնցնէ, ոմանք եօթն կամ ութ տարի կը հաշուեն այդ միջոցը, այլք չորս տարի, մինչեւ իսկ մի տարի բաղձներ կան, ուրիշ կը հետեւի թէ մի անգամ պատուաստուիլը բաւական չի համարուելով, ամէն ոք իւր կենացը մէջ քանի մը անգամներ պատուաստուելու է. Եթէ առաջին պատուաստը իւր զօրութիւնը դեռ կորուսած չէ, երկրորդ անգամին չի բռներ, բայց կրնայ ըլլալ որ ժամանակէ մը ետքը բռնէ, որովհետեւ չի գիտցուիր թէ իւրաքանչիւր անհատի համար ի՞նչ է այդ միջոցը. Կան որ տարի մը վերջը կրկին անգամ պատուաստի ընդունակութիւն կ՚ունենան, դուն որ անգամ էն անդին չեն ունենար և կամ թէ բոլորովին ընդունակ չեն ըլլար պատուաստի. ասոնք բացառութիւններ են.

Գերմանական օրէնքը ոչ միայն պատուաստը մի անգամի համար ստիպողական ըրած է այլ ստիպողական է նաեւ կրկին անգամներ, որոշեալ ժամանակէ մը ետքը և ծաղկի համաճարակի ատեն. Նոյն երկրին կառավարութիւնը օրէնք հաշուելով չէ բաւականացած այլ նաեւ առողջապահական վարչութեան հսկողութեանը յանձնած է անոր գործադրութիւնը.

Այս գրութիւնը ո՛չ Գաղղիոյ, ոչ Անգլիոյ մէջ և ոչ այլուր կայ, և ասոր շնորհիւն է որ Գերմանիոյ ժողովուրդը քիչ զոհ կու տայ ծաղկին, բաղդատմամբ միւսներուն հետ. Պէտք չէ կարծել թէ այդ ազգը ծաղկի հիւանդութեան ընդունակ չըլլայ, քանի որ 1875էն առաջ վիճակագրութիւնը կը ցուցնէ թէ 100.000 բնակիչէն 33.84ը մեռած է.

Տոքթ. Շմիտէկի վերջին գարուց բաղդատական վիճակագրութիւնները աւելի գոհացուցիչ են.

1886ին ամբողջ Գերմանիոյ մէջ 193 հոգի մեռած են ծաղկէն, իսկ միայն Բարիզի մէջ նոյն տարին 218 մեռեալք. 193ը բաժնելով Գերմանիոյ բնակչաց թուոյն մէջ գտած է 100.000 բնակչի 0.4 մեռեալ.

Իսկ 1887 տարւոյնը աւելի գերազանց է. Ամբողջ Գերմանիոյ մէջ 168 հոգի մեռած է, որոնցմէ միայն 23ը նոյն երկրին կեդրոնէն են. իսկ միացեալք սահմանագլխի վրայ և ծովեզերքները. Մինչդեռ միեւնոյն տարին Բարիզի մէջ (ոչ թէ Գաղղիոյ) 389 հոգի մեռած է ծաղկէն.

Թուաբանութիւնն զմեզ կատարելապէս կը համոզէ ուրեմն թէ գերմանական երկրին մէջ ծաղկի հիւանդութեան այս աստիճան նուազ վնասակար լինելը անմեկնելի զուգադիպութիւն մը չէ որ 1875 էն ի վեր շարունակ կրկնուած ըլլայ ամէն տարի, այլ կրկին պատուաստի ստիպողական օրէնքին և անոր գործադրութեանը շնորհիւն է որ Գերմանացիք այդ բաղդը ունին, հետեւաբար պատուաստը առողջապահական առաջին միջոցներէն մին է.

Այս ճշմարտութեան առջեւ ներելի չէ ա՛լ տարակուսիլ, պատուաստը իւր նըպատակին հասած է և ձեռք միշտ անմահացեալ. Փորձն է որ գիտէ կը հաստատէ. 1875էն ի վեր Գերմանիան փորձեց իւր ժողովրդեան վրայ, արդիւնքը յայտնի է, ուստի պէտք չէ հրաժարիլ պատուաստը.

Սիրելի է մեզ յուսալ թէ մեր ազնիւ արհեստակիցը իւր կարծիքը փոխելով թէ՛ հիւանդները և թէ իւր երեք զաւակունքը կը պատուաստէ ոչ թէ մի անգամ այլ ըստ գերմանականին բազում անգամներ.

ԲԺԻՇԿ ՄԸ

(1) Տես. Ժուրնալ տը Մէտըսին 1890 յանուարի, Թիւ 6.

ԱԶԴ

6, 16 և 24 բանիթօ Միւհէնտիսեան գիրքն, որք կայսրական Պերաթով արտօնեալ են և մէկ քանի տարիներէ ի վեր ձուլիչ Գրիգոր աղա Ռափայէլեանի ձուլարանին մէջ, ի Պոլիս Պապը Ալի Ճատտէսի թիւ 52, կը պատրաստուէին և կը վաճառուէին, յետ այսորիկ ի Պոլիս Օտուն Բազար Ցամատեան խան Ցամատեան Ստեփան էֆէնտիի ձուլարանին մէջ պատրաստուելով պիտի վաճառուին։

Պերաթի տէրը կը ծանուցանէ թէ գնողք ամեն կերպիւ գո՛հ պիտի մնան այդ ձուլարանը դիմելով։

481 5—12

ՏՕՔԹՕՐ Գ. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

Սկիւտարէն փոխադրուած է ի Բերա Պէյքար փողոց թիւ 9.

Երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ օրերը կէս օրէն վերջ իւր բնակարանը կ՚ընդունի հիւանդներն և երեքշաբթի օրեր ձրիաբար կը դարմանէ աղքատները. 47

ՏՕՔԹՕՐ Կ. ՆԱԶԱՐԷԹԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ Մաքրի-գիւղի մէջ հիւանդ ընդունելէ զատ, հիւանդներ կ՚ընդունի նաեւ երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ օրերը ժամ 7 էն 9, ըստ Թրքաց, Սամաթիա Մեծ Փողոց թիւ 339, նոր հաստատուած այցելութեան Սենեակն.

Նոյնպէս երկուշաբթի օրերը, դարձեալ վերոյիշեալ ժամերուն, Սամաթիա Քրիստոսեան Դեղարանը կը գտնուի, իրեն դիմող աղքատ հիւանդները ձրիաբար դարմանելու. 420

ՍԿՈԹԻ ՄՕՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ՕՃԱՌԱՆ

Խաւռք, Կ. Պոլիս, 13 փետր. 1888

Պարոնայք Սկոթ և Պօուն.

Կը ցաւիմ որ պաշտօնական գիրերս կարող չեմ փորձել ընել, այլ համեմայն ուրիշներու փորձերուն և այն բժշկաց որոց պաշտօնական յանձնէր փորձել զայն մեր հիւանդանոցներ մէջ, կը յայտարարեմ որ Սկոթի [illegible] մէջ գործածուելով և մարսուելով, կը համոզուած այն յատկութեանց զօրս արտաքոյ կարգի գիտութեան ի վաղուց անոր հաշուած է, [illegible] պատրաստութեան մէջ.

ՏՐ. Մ. Ս. ՄԱՎՐՕՅԵՆԻ ՓԱՇԱ
Բժիշկ Վեհ. Սուլթանի

ԻԼԱՆ

ՕՐՄԱՆ ՎԷՄԷԱՏԻՆ ԽԱՐԷՅԻ ՈՒՄՈՒՄԻԵՍԻ

Օրման վէ Մէատին խարէյէ ումումիյէսինտէ Զարպխանէյի ամիրէտէ իգալէ իհալէ մէվճուտ պուլունան 10.979 տիրհէմ նէտիտ 166 քիւսիր սիմ խալիս իլէ 134 տիրհէմ նէտիտ 548 քիւսիր ալթունըն միւզայէտէյէ պիլ իճրա սէնէյի հալիյէ հազիրանըն օն սէքիզինճի փազար իրթէսի կիւնի սաաթ 9 րասատլէրինտէ զարարաստէյի քէչիտէ օլունմագ վէ 24 սաաթ զարֆընտա 100 տէ 3 զամմ գապուլ օլունուպ անտէն սօնրա զամմ գապուլ օլունմամագ վէ թէգարրուր իտէճէք էսմանը հէման նագտէն վէ ալթունըն վէ լիրայի օսմանի 100 գուրուշա օլարագ Օրման վէ Մէատին խարէյի ումումիյէսի վէզնէսինէ թէսլիմ օլունմագ իւզրէ մէզգիւր միւզայէտէյէ վազ օլունտուղընտան թալիպ օլանլարըն տէբօզիթօլէրի իլէ պէրապէր Մալիյէ Նէզարէթը ճէլիլէսի տահիլինտէ խարէյի մէզգիւրէյէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր.

13 Հազիրան 306 504

ԻԼԱՆ

ՊԱԶԸ ՍԵՐԱՄԵԼԵՐԻ

Էվվէլճէ իլան խըլընմըշ օլան ալթը գալէմ թիմաւր միւնտէրիճաա մէլուլ թիմաւրլարըն պէհէր գանթարը ճէտիտի [illegible] պէշ գուրուշա [illegible] իւզրէ [illegible] քէյֆիյէթէ իպթիտար օլունուր.

13 Հազիրան 1890

Նօ. 37 566

ԻԼԱՆ

ՊԱԶԸ ՍԵՐԱՄԵԼԵՐԻ

Նիզամիյէ էլպիսէ անպարընտա միւճուտ օլունմաղ իքի պուդ արըշն ճէտիտ պէյազ քէնար [illegible] սէրասքէրի [illegible] իլան օլունուր.

13 Հազիրան 1890 567

Նօ. 38 1—3

Արտօնատէր Ս. ՑԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՑ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԵՒ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3.000.000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6.515.542
ՀԱՍՈՅԹ 1888 ՏԱՐԻՈՅ 2.085,347

ՆՈՐԹՀԸՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3.000.000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,581,000
ՀԱՍՈՅԹ 1888 ՏԱՐԻՈՅ 967,900

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ անենցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի փոխադարձ ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած ամական հրաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուժած փասնին 17,000,000 *Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։*

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500.000 — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գոմիսիօն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ ԳԱՌՆԻԿ Ց. ՍԵՐՈԲԵԱՆ *Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց*

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Կիրիտտէ պուլունան տապիրի նահանէ խարճի իչին իւչ պին օքգա պիթը սէնէսի հազիրանը իպթիտասընտան իթիպարէն պիր սէնէլի քեամիլէ զարֆընտա միւպայեասընա լիւզում կէօրիւնիւբ միւպայեասը մահալլինճէ մէվգիի միւնագասայա պուլունան էրզագը միւթէէհհիտ վէ սայիրէնին ֆիհաթը մալիւմէլէրի իչին թալիպլերի էօհանէսինտէ օլսուղչնտան պուլունան ... իլանտէն իթիպարէն պիր հաֆթա նիհայէթինէ գատար մօգամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ սաթըշխէնէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

12 Հազիրան 1890 — 564
Նօ. 35 — 2—2

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Էրզագ անպարը իչին ալթը պին ... զարֆընտա լիւզում հազիրլանմագ ... միւպայեա օլունաճագ ... պէհէր ... գուրուշ ... թալիպլէրի ... հազիրանըն օն թօղուզունճու ... գատար մօգամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ սաթըշխէնէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

12 Հազիրան 1890 — 565
Նօ. 36 — 2—2

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Սէլանիք վէ Գոսովա ֆըրգաար իչուն միւնագասայա գօյըլաըը էվվէլճէ իլան օլունան ճիմէլէրին գարարը գաթիյէսի իչին նիւգաէ պէշ թէնգիյաթը հազիրանըն նիրմինճի կիւնինէ գատար թէմտիտ օլունտուղը իլան օլունուր։

11 Հազիրան 1890 — 563
Նօ. 34 — 3—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Նալլըգ տէվը պաշ Նըվէա թիմարը գանթարը ճէտիտ էլլի նումէրօ տօղուզ քէզալիք պէշ նումէրօ նէտի, պէհէր գանթարը նիւզ էլլի ղուրուշ։
Նալլըգ Խավէն թիմարը գանթարը ճէտիտ էլլի, նումէրօ տօղուզ քէզալիք էլլի նումէրօ նէտի պէհէր գանթարը նիւզ էլթմիշ ղուրուշ։
Տէօրթ քէօշէ մըխլըգ թիմար գանթարը ճէտիտ իւչ նիւզ, պէհէր գանթարը էլթմիշ պէշ ղուրուշ։
Բէսարը գամիշ մըխլըգ թիմար գանթարը ճէտիտ նիւզ, նումէրօ իւչ քէզալիք նիւզ նումէրօ տէօրթ պէհէր գանթարը էլթմիշ պէշ ղուրուշ։
Տէօրթ քէօշէ Խավէն թիմարը գանթարը ճէտիտ օն իքի, պէհէր գանթարը նիւզ էլթմիշ պէշ ղուրուշ։
Սարը թէլ գըյէլի ճէտիտ նիրմի, պէհէր գանթարը օն պէշ ղուրուշ։
Սամանըը իմէսի իւչ քէօշէ տաէտ օթուզ պէշ, քեզալիք տէօրթ քէօշէ տաէտ նիւզ էլլի, պէհէրի տէօրթ ղուրուշ։
Հարպ իմէսի տաէտ նիւզ էլլի, իւչ քէօշէ սագիր քեզալիք նիւզ էլլի, իւչ քէօշէ սագիր պէհէրի իքի ղուրուշ օն փարա։
Թէլ թիմար գանթարը ճէտիտ օն իքի, պէհէր գանթարը նիւզ ալթմըշ ղուրուշ։
Եայ չէլիկի գանթարը ճէտիտ օն, պէհէր գանթարը իւչ նիւզ էլլի ղուրուշ։
Եէրլի գըրգըմը քէչի գըլը գըյէլի ճէտիտ օն պին, պէհէր գըյէլի ճէտիտ տէօրթ ղուրուշ օթուզ տօղուզ փարա։
Ալաֆրանկա Նալպար իյնէ էօն պին տաէտ, պէհէր պին տաէտի էլլի տօղուզ ղուրուշ։
Ալաֆրանկա Նալպար իյնէ արգա պին տաէտ, պէհէր պին տաէտի գըրգ տօղուզ ղուրուշ։
Բէսարը գամիշ հասանա մինը պէհէր պին տաէտի էլլի ղուրուշ։
Բէսարը գամիշ գըյէլէք մինը պէհէր պին տաէտի գըրգ իքի ղուրուշ։
Բէսարը գամիշ սաէ մինը պէհէր պին տաէտի գըրգ ղուրուշ։
Նիզամիյէ մալիյեյէ ... փարչալարը ... մըզըմաթ ... թալիպլերի էօհանէսինտէ օլսուղչնտան ... նիրմինճի կիւնինէ գատար ... պէհէր կիւն մինագասայա իշ ... Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ սաթըշխէնէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

11 Հազիրան 1890 — 562
Նօ. 33 — 3—3

ՅՈՎՀ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԸՆԿ.

45, Թէօփսէք Միւլէք խան, Ղալաթիա, 45

ԱՄԷՆՏԵՍԱԿ ԺԱՄԱՑՈՅՑՔ

ՊԱՏԻ, ԳՐՊԱՆԻ, ՈՍԿԻԷ, ԱՐԾԱԹԷ ԵՒ ՆԻԿԵԼԷ

ԳՈՀԱՐԵՂԷՆՔ

ԱԳՈՒՐԱՆՋԱՆՆԵՐ, ՊՈՒՇՆԵՐ, ՕՂԵՐ ՄԱՏՆԻՆԵՐ, ՄԵՏԱՅԼՈՆՆԵՐ, ԳԱԻԱԶԱՆԻ ԳԼՈՒԽՆԵՐ ԵՒ ԱՅԼՆ

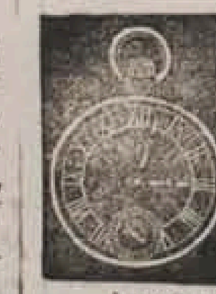

Այս բոլոր ապրանքները բերուած են Եւրոպիոյ լաւագոյն գործարաններէն և իրենց ձոյլն, քրաթը և ընտրութիւնը կ'արդարացնեն այն համեմատաբար համեստագինն որով ի վաճառ հանուած են։

ՓՈԽԱՐԿԱՆԱԿ ԵՒ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ

Վաճառատունը յանձն կ'առնու ամէն տեսակ նորոգումներ, ժամացոյցի և գոհարեղինաց յանձնարարութիւններ։

498

LE SANG C'EST LA VIE!!

RÉGÉNÉRATION DU SANG

PAR LE

ROB LECHAUX

AUX JUS D'HERBES

DÉPURATIF INCOMPARABLE

Sucs Végétaux concentrés de **CRESSON** et de **SALSEPAREILLE ROUGE, IODURE DE POTASSIUM** recristallisé

Le ROB LECHAUX donne la Force, la Santé, la Vie!

La plupart des maladies qui nous affligent ont pour **cause la faiblesse** ou l'altération du sang. C'est dans le sang que tous nos organes puisent les éléments nécessaires à leur nutrition. Le **ROB LECHAUX** répare les désordres de ce fluide nourricier, lui rend sa composition normale, le purifie, le rafraîchit, **le fortifie**, le **régénère** et par là assure la santé à ceux qui l'emploient.

« ... *Votre* **Rob Lechaux** *est excellent, car mon enfant est parfaitement guéri. Je vous autorise à publier ma lettre et mon nom.*
« Docteur LAROCHE, à Piégut-Pluvier (Dordogne). »

« ... *La reconnaissance me fait un devoir de vous rappeler que sans votre* **Rob Lechaux** *je ne serais probablement plus de ce monde.*
« L'Abbé LAFAYE, curé d'Eyburie (Corrèze). »

« ... *C'est à votre excellent* Rob Lechaux *que je dois la guérison de ma* ***femme, malade depuis 7 ans, d'un grand épuisement qu'aucun médicament n'avait diminué.*** « J.JOURDAN, Brig. de Gendarmerie, à Brigueuil (Chte) »

« ... *Votre* Rob Lechaux, *que j'ordonne souvent, produit de si bons* ***résultats****, que je veux en faire prendre à mon fils. Veuillez, etc.*
« Dr A. MOTHE, à Monfort-du-Gers. »

Médailles d'Or et Diplômes d'Honneur à toutes les Expositions

CONTREFAÇONS! Le succès rapide du **ROB LECHAUX** a fait naître de nombreuses contrefaçons toujours inertes et souvent dangereuses, que des spéculateurs audacieux offrent à la place du Véritable **ROB LECHAUX**.

L'Inventeur ne garantit que les flacons portant le ***Timbre bleu*** *de l'****Union des Fabricants*** *et la signature authentique de :* [signature]

ENVOI GRATIS sur demande affranchie d'une très curieuse et intéressante **Brochure** (12e édition), sur la **Régénération du Sang** par le **ROB LECHAUX**.

Brochures en Langue Française, en Langue Turque et en Langue Grecque

BORDEAUX : MARIO LECHAUX, Phen-Chte, 164, rue Sainte-Catherine, BORDEAUX

Même Maison : **POMMADE ANTI-DARTREUSE LECHAUX**
Pour la Guérison externe de toutes les *MALADIES de la PEAU*

Կը ծախուի. ի Կ. Պոլիս Տ. Բիւչիւկեան Եղբարց քով, Խմին Էօնիւ Թիւ 77, Տ. Գասապեան Պանչէ Պարու Թիւ 13, Տ. Ժ. Վանտոֆեանոս և ընկ. Սուլթան Համամ Թիւ 14, ի Բերա Տ. Թէօտորիտէս, Մեծ փողոց Թիւ 244, Տ. Տիւսար, Փագլիական դեղարան, Մեծ փողոց Թիւ 412, Տէլա-Սուտա դեղարանը Մեծ փողոց Թիւ 169. և Ղալաթիա Տ. Ա. Թիթօս, Մեծ փողոց Թիւ 18, Տ. Տէլաթօլա Ժաք, դեղավաճառ Նիւքսէք Պալոքրըմ Թիւ 68 և դեղագործական մթերանոց։

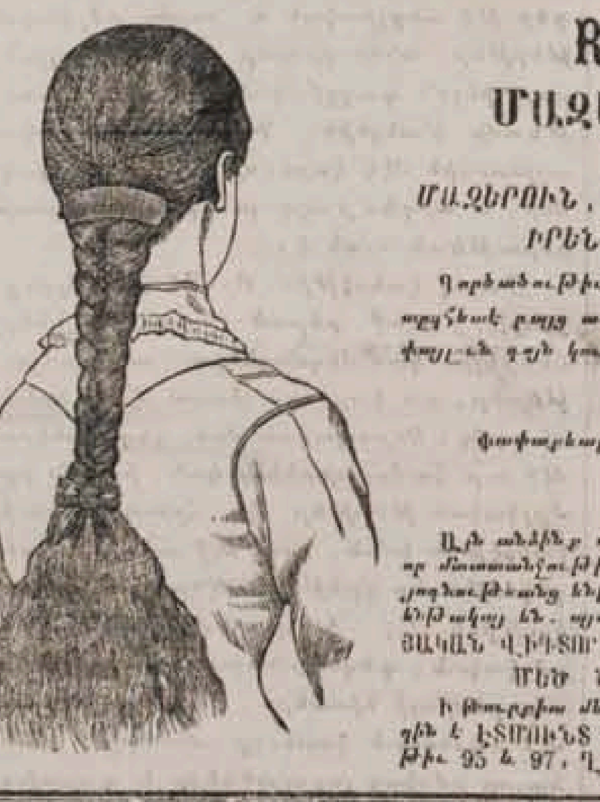

ROYAL VICTORIA

ՄԱԶԵՐՈՒ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

ԱՆՎՐԻՊԵԼԻ ԴԱՐՄԱՆ

ՄԱԶԵՐՈՒՆ, ՄՕՐՈՒՔԻՆ ԵՒ ՊԵԽԻՆ ՏԱՇՈՒ ՀԱՄԱՐ ԻՐԵՆՑ ՈՅԺՆ ԵՒ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ

Գործածութիւնը դիւրին. Կ'արգիլէ մազերուն թափիլը. Չի պարունակեր ... կը բերէ. ... Գործածութիւնը բացարձակ ... չէ։

ՆԵՐԿ ՉԷ ՉԷ ԱՅՍ

... 10—15 օր յետոյ

... ՄԱԶԵՐՈՒ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՎԻԿՏՈՐԻԱ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉԸ ...

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐ ՄԱՏՈՒՑԱՆԵԼՈՒ

... ԼԷՄՈՒՆՏ ԳԱՌՈՒԱՆԱ, ... Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա։ 68

ՀԱԶԻ, ՇՆՉԱՐԳԵԼՈՒԹԵԱՆ, ԳՐՈՆՇԻԴԻ, ՀԱՐԲՈՒԽԻ, ՑՐՏԱՌՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՁԱՅՆԻ ԿՈՐԿԵՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՇՆՉԱՓՈՂԻ ԵՒ ԽՌՉԱՓՈՂԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ *դէմ իբր ապահով դարման այս դեղին վերջերս համբաւը միջա կը հաստատուի այն բազմաթիւ նամակներով զորս Պ. Պօուէլ կ'ընդունի ...*

«Անգլիոյ Թագաւորն ...»

«Ռուսիոյ ...»

... (Սոր.) Վ. ԼԻՆՉԸԼ ... ԹՈՄԱՍ ՊՕՈՒԷԼ, 4, ...

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ Ներկայացուցչին քով.
Մ. ԼԷՄՈՒՆՏ ԳԱՌՈՒԱՆԱ
64
Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վ. ... քով, ... Թիւ 95 և 97

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ—ՈՅԺ—ԿՈՐՈՎ

ՖՈՍՖՈՏԻՆ ՏՈՔԹՈՐ ԼԱԼՈՐԻ — *... ԴԱՐՄԱՆՆ է որ ...*

...

ՏՈՔԹՈՐ ԼԱԼՈՐԻ ՖՈՍՖՈՏԻՆԸ *...*

... Dr. Lalors' Phosphodyne, London, England ...

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ Ներկայացուցչին քով.
Մ. ԼԷՄՈՒՆՏ ԳԱՌՈՒԱՆԱ
65
Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վ. ... քով, ... Թիւ 96 և 97։

EMULSION SCOTT

(ՍԿՈՏԻ ՕՇԱՐԱԿ)

ՄՈՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ԺՈՒՏ ԻՒՂ

Հիբոֆոսֆիթ կր և սոտայի

Պատրաստեալ Հեռամ ՍԿՈՏԻ և ՊՕՈՒՆԻ, ի Նիւ-Եորք։

Կաթին չափ ախորժաւոր է

Մարսելի դիւրին հանքի բոլոր յատկութիւններէն զատ, հիպօֆօսֆիթներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ Թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճողանութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, տհաճ համ ու հոտ չունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն.

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս. ՀԱՄՄԸՐ ԵՒ ՀԻՐՇԷԼ

VICHY

ՎԻՇԻ

Ֆրանսա (գաւառ Ալիէի)

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳԵՏՈՒԹԵԱՆ

Վարչութիւն փարիզ, 8, Պուլվար Մոնմարթր

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՐՈՑ ԵՂԱՆԱԿ

Վիշիի հաստատութեան մէջ, որ Եւրոպիոյ նմանօրինակ լաւագոյն հաստատութեանց մին է, ամէն տեսակ յագարան և տաւշ կը գտնուի ... հիւանդութեանց բուժման համար։

Ամեն օր՝ Մայիս 15էն մինչեւ սեպտեմբեր 15՝ Թատրոն և նուագահանդէս ի Բագինօ. —Երաժշտութիւն պարտէզին մէջ. —Ընթերցարան. —Տիկնանց միջավայր. —Խաղաց, խաղարկութեան և զնորդական արահներ.

ԱՄԵՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ ԿԸ ՏԱՆԻՆ Ի ՎԻՇԻ

Տեղեկութեանց համար դիմել առ Ընկերութիւնն, Պարիզ, Մոնմարթր, 8, փողոց.

427

ԴԵՂ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻՑ

Տոքթոր Ալէրի ջերմային հիւանդութեան, այս դեղն որ անխառն բաղադրութիւն մի է զատ բուսեղինաց, է գտանուած և ... ամէն տեսակ ֆիզիքական խանգարմանց ... ջերմոտ կլիմայից ... դիւրութիւն ... ջերմը ...

...

Ալէրի ջերմի ու տենդից դեղը ...
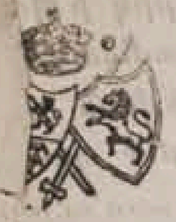
161